

**PRERAŠT - STAZAMA
OTKRIĆA:**

OSMA KAPIJA

MICHAEL WIGG

PUTOVANJE

SVETOM

BEZ NOVCA

SPELEOLOGIJA

ŽEDNA PEĆINA

NINA AĐANIN

VISOKOGORSTVO

MISIJA DENALI

Novinarnica – sve novine na jednom mestu ČITAJTE NAŠE NAJNOVIJE IZDANJE NA SAJTU WWW.NOVINARNICA.NET

Nova izdanja časopisa „Moja planeta” od sada će moći da se čitaju i putem internet portala www.novinarica.net. Saradnjom sa portalom Novinarica, na kome se nalazi sva dnevna štampa, kao i razni nedeljnici, časopisi iz Srbije i regiona, želeli smo da unapredimo odnos prema našim čitaocima i da im omogućimo da čitaju naše novine bilo kad i bilo gde, tako što će putem kratke procedure, otvaranja naloga biti u mogućnosti ne samo da čitaju, već i da čuvaju i prave sopstvenu arhivu interesantnih tekstova na internet stranici Novinarice.

Novinarnica predstavlja prodaju ili besplatno čitanje novina u elektronskom formatu, u zavisnosti od vrste izdanja, ne gubeći na originalnosti, zadržavajući isti izgled, kao i sadržaj. Na ovaj način izašlo se u susret potrebama savremenog načina života koje nameće brz protok informacija, ali u isto vreme zadržao se kvalitet, koji štampani mediji nude čitaocima, a u odnosu na kratke vesti i sadržaje koje nude razni internet portali informativnog karaktera.

Novinarnica je prvi i jedini portal ovog tipa u Srbiji koji ima za cilj da na jednom mestu korisnicima

interneta omogući pristup i čitanje svih štampanih medija koji se izdaju u Srbiji iz različitih oblasti, kako nacionalnog, tako i lokalnog karaktera. Ako želite da saznate, kakva je situacija u vašem rodnom gradu, da li je pametno ulagati u nekretnine, gde kupiti venčanicu i kako organizovati venčanje, kakva je aktuelna politička situacija u zemlji, nešto više o muzici, fotografiji, umetnosti, koja je najpopularnija dijeta ove sezone, šta rade poznate ličnosti, kako opremiti stan i tako dalje, sve to može se naći na jednom mestu, u izdanjima dostupnim na portalu www.novinarica.net. Novinarnica pokriva 90% štampanih medija u Srbiji, najrazličitijih oblasti, dnevne novine, nedeljnice, političke, ekonomske, stručne, lifestyle časopise, itd što čitaocima omogućava brzu pretragu sadržaja i tema koji ih interesuju. Osim ove prednosti, svih novina na jednom mestu, Novinarnica nudi jednostavnu i brzu upotrebu sadržaja sajta, arhivu koja je konstantno na raspolaganju, ali i jeftinija izdanja u odnosu na štampane medije. Ako želite da budete informisani i da budete u toku koristite sajt Novinarice.

Priznanja i otkrića

U novom broju magazina, centralno mesto svakako zaslužuje Nina Ađanin, koja je prva alpinistkinja iz Srbije koje je stupila na vrh Denala. Međutim, njen podvig se tu ne završava već joj Savezna američka država Aljaska dodeljuje odren časti zbog učešća u potrazi za nastradalim alpinistom iz Nemačke i uspešnom spašavanju američkog penjača

sa 5.300 mnv. Iz našeg regiona najinteresantnije stvari su dva nova otkrića. Članovi Kluba aktivnih uživalaca prirode Beograd već na prvoj akciji u severnom Homolju (Srbija) otkrili su novi prerast. Speleolozi SAIS-a u akciji traženja novih pećina u nepristupačnim delovima Lazarevog kanjona locirali su još nekoliko „novih” pećina. Jedna od njih, ispostaviće se, veoma je zanimljiva.

Svako dobro!

urednik JOVAN JARIĆ

MOJA PLANETA 21 • Jun 2012.

Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje

Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art”

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art”

Fotografije:

Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art”

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić. -

Online izd. - Elektronski časopis. - 2010, br. 1 - . -

Mesečno. - Dostupno na <http://www.mojaplaneta.net>

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Magazin upisan u Registar javnih glasila Srbije pod registarskim brojem: DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art” i autora. Kopiranje, dalja distribucija tekstova (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art” i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarica.net

jun 2012. MojaPlaneta

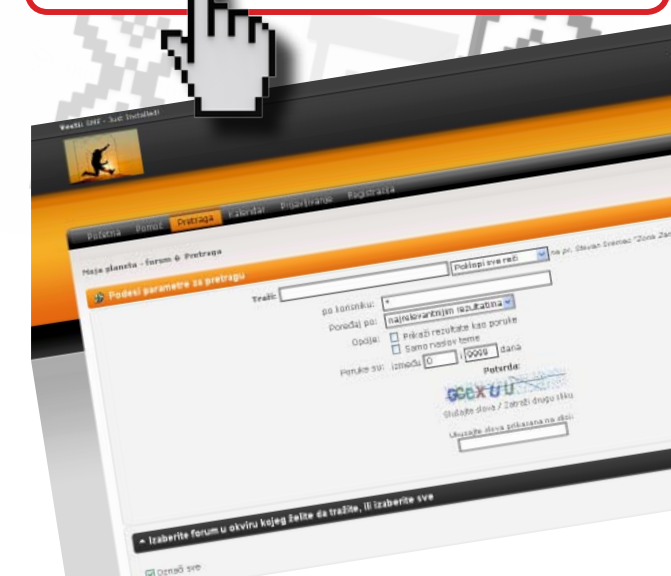
POTRAŽITE NA:
WWW.MOJAPLANETA.NET

PLANINARSKI DOMOVI REGIONA

Adresar planinarskih domova iz celog regiona na jednom mestu

forum

Putovanja, planinarenja, najave akcija, kupi-prodaj, izveštaji sa akcija...

Olimp^{GRČKA}

>> PLANINARSKI DOM „SPILIOS AGAPITOS“

Lokacija: U vlasništvu je planinarske i penjačke asocijacije (EEOA, www.eooa.gr) i nalazi se na 2.060 mnv na evropskom pešačkom putu E4. Danas je drugi po veličini dom u Grčkoj, a jedan je od najkomfortnijih zahvaljujući 50 godina dugom zalaganju članova udruženja zajedno sa domarom koji se zove Kostas Zolotas i koji takođe više od 50 godina vodi ovaj dom.

Opis objekta: Kapaciteta je 120 ležaja u spavaonama, a ima i kuhinju, trpezariju, kupatilo, te uslugu gorske službe spašavanja u slučaju potrebe. Dom je otvoren od sredine maja do kraja oktobra.

Moguće aktivnosti: Iz doma se penje na vrhove Skolio

**Nastavak
na strani 6.**

(2.912 m) i Mitikas (2.918 m), najpopularnije destinacije na ovoj planini.

Kontakt: +3023520/81-800 ili 81-329

WWW.MOUNTOLYMPUS.GR

>> PLANINARSKO SKLONIŠTE „GIOSOS APOSTOLIDIS“

Lokacija: Nazvan je po poznatom planinaru Giosos Apostolidisu, koji je pedesetih godina prošlog veka traisirao i održavao mnoge nove rute i stazne na višim delovima planine. Sklonište se nalazi na Platou muza, između vrhova Toumba i Sveti Ilija na visini od 2.700 mnv.

Opis objekta: Sklonište pripada Planinarskom klubu iz Soluna i ima kapacitet za 100 ljudi. U objektu se nude usluge smeštaja, ima dobro organizovan restoran i toalet. Otvoren je od juna do početka oktobra.

Kontakt: +302310/224-710 i +306932/367-998.

WWW.SEOOREIVATON.GR

>> PLANINARSKO SKLONIŠTE NA LOKACIJI PETROSTROUGA

Lokacija: Ovo sklonište je još uvek u izgradnji. Nalazi se na visini od 1.950 mnv na putu od lokacije Gortsia ka Platou muza.

Opis objekta: Tu se nalazi bivač sa osam kreveta i nekoliko ćebadi. Otvoreno je cele godine.

Kontakt: služba Nacionalnog parka +3023520/83-000

>> PLANINARSKO SKLONIŠTE „CHRISTOS KAKKALOS“

Lokacija: Pripada Grčkoj planinarskoj i penjačkoj federaciji (www.eooa.gr) i nalazi se na istočnoj ivici Platoa muza na visini od 2.650 mnv. Zove se po Christos Kakkalos, planinarskom vodiču koji je zajedno sa švajcarskim penjačima Fredom Boissonnasom i Danielom Baudom napravio prvi zabeleženi uspon na najviši vrh Olimpa Mitikas, 2. avgusta 1913.

Opis objekta: Sklonište ima kapacitet za 25 ljudi i nudi smeštaj, hranu i toalet. Otvoreno je od sredine maja do kraja oktobra i od decembra do sredine aprila.

Kontakt: +30 6937 – 361689

E-mail: mstyllas@gmail.com

WWW.OLYMPUS-CLIMBING.GR

>> PLANINARSKO SKLONIŠTE „DIMITRIS BOUNTOLAS“

Lokacija: Dobio je naziv po najboljem grčkom alpinisti koji je poginuo na u snežnoj lavini na Annapurni u oktobru 1985. Pripada solunskom alpinističkom i ski klubu EOS. Nalazi se na glavnom putu od Litochora ka Prioniji.

Opis objekta: Iako je relativno veliki objekat ima kapacitet od samo 30 mesta i radi uglavnom kao restoran. Radi cele godine, s tim što u zimskom periodu (novembar – april) radi samo vikendom i praznicima (Božić, Uskrs). Okolina blizu skloništa se intenzivno koristi kao uzletišta za paraglajdere.

Kontakt: +3023520/84100

WWW.EOSTHESSALINIKIS.GR

>> PLANINARSKO SKLONIŠTE VRYSOPOULES

Lokacija: Sklonište Vrysopoules se nalazi na južnoj strani planine na visini od 1.800 mnv.

Opis objekta: Ima kapacitet za 25 osoba i nema stalnog domara. Ono što je posebno za ovo sklonište je da se nalazi u vojnoj zoni, te ako želite da ga koristite morate obavezno prvo obavestiti vojnu bazu ili kontaktirati Alpinistički klub „Ellassona“.

Moguće aktivnosti: Celo sklonište (zajedno sa bivač sobama Kostas Migotzidis i Agios Antonios) idealna je tačka za skijaško planinarske akcije na Skolio (zatim na Mitikas), Kalogeros i na Megali Gourni.

Kontakt: Vojna baza +3024930/62163; Alpinistički klub „Ellassona“ +3024930/23467

>> PLANINARSKO SKLONIŠTE „KREVIATIA“

Lokacija: Ovo sklonište se nalazi na kraju makadamskog puta kada se pođe od sela Vrontou.

Opis objekta: Ima kapacitet za 20 ljudi i nalazi se na visini od 950 mnv. Od njega se pruža spektakularan pogled na severnu stranu planine. Ovde se nalazi mreža staza i puteva po planini, jedan od njih vodi i ka Platou muza (ruta Barbalas greben, mreža puteva severnog Olimpa). Ovde se nalaze i mnoge biciklističke staze kao i tačke za sportsko penjanje. Sklonište je idealno mesto za različite aktivnosti. Otvoreno je vikendom tokom cele godine.

Kontakt: Servis Nacionalnog parka „Olimp“ +306978/278548

WWW.OLYMPUSFD.GR

WWW.DION.GR

>> SKLONIŠTE U MESTU KOROMILIES (STRANA OD LEPTOKARIJE)

Lokacija: Nalazi se na jugo-istočnoj strani planine na visini od oko 950 mnv.

Opis objekta: Novo sklonište koje trenutno još nije otvoreno.

Kontakt: +3023520/31242

>> PLANINARSKO SKLONIŠTE U KOROMILIJU

Lokacija: Ovo je novo sklonište na severnoj strani planine. Može se doći do njega makadamskim putem od mesta Dion (preko Agios Konstantinos), na kraju puta je sklonište. Nalazi se na visini od 1.000 mnv. Alternativno se može doći do skloništa od mesta Agios Konstantinos kroz rečicu

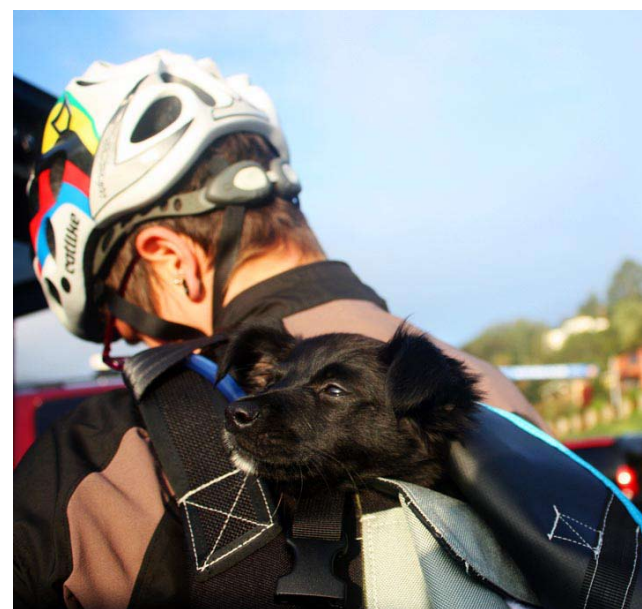
Opis objekta: Još uvek nije u upotrebi.

Moguće aktivnosti: Orlias, jedno od najboljih mesta za kanjoniranje na ovoj planini (www.canyoning.gr). Od skloništa postoji i lepa staza kojom se može doći do Petrostrouga, a zatim odatle na Plato mMuza.

Kontakt: Servis Nacionalnog parka „Olimp“ +3023520/83000 ili seoska upravu Dion +3023513/51000

WWW.OLYMPUSFD.GR

WWW.DION.GR

O psima i ljudima

Pozdrav svima!

U prošlom broju „Moje planete“ čitam tekst o tome kako sa ljubimcem ići u planinu, a ja već godinama planinarim i uvek sam u društvu pasa. Sve što piše u tekstu - sve je tačno! ... Naravno, ako govorimo o rasnim psima. Moji četvoronožni drugovi u planini su listom džukci - mešanci, raznih veličina i dužina nogu. Do sada se ni jedan nije požalio na neugodan teren, niti je tražio da ga nosim u rancu! Hehe! Mislim da je problem i u psima i u ljudima. Baš kao što piše u tekstu: nisu svi psi projektovani za sve prilike, a neki vlasnici pred svog ljubimca stavljaju preteške zadatke. Probajte sa mešancima i, ako ste u mogućnosti, potražite ga u azilu. To je „rasa“ projektovana da se snađe.

Mihajlo :)

PISMA ČITALACA

ISPRAVKA

Izvinjavamo se autoru Vladimiru Mijailoviću zbog slučajne i nenamerne greške koja je objavljena u prošlom broju magazina „Moja planeta“, kada nisu potpisane fotografije koje su pratile tekst „Veslanjem za čistiju Drinu“. S Vladimirom uspešno sarađujemo od 14. broja magazina.

Hvala za osmeh

Pozdrav redakciji i saradnicima!

Obično ne pišem ovakve e-maileve i nikada ne hvalim ljude (neka svakoga hvali njegova dela). Tako da to neću učiniti ni sada. Želim samo da vas pozdravim i da se zahvalim na entuzijazmu i radu, kako redakciji, tako i svim saradnicima. Mnogo mi znači kada svakog 20. vidim neka nova nasmejana lica.

Hodam, dakle postojim!
Nikola

Avantura od 360 stepeni

www.panoramasrbije.com

panorama srbije
najbolje turističke destinacije u Srbiji sa razgledanjem u 360 stepeni

Denali - *na vrh i nazad*

Nina Adanin prva je alpinistkinja iz Srbije koja je 22. 5. stupila na vrh *Denala...*

Vibracije asfalta i dalje mi odzvanjaju u ušima dok ulicama prolaze ogromna američka kola... Mnogo mi teže pada aklimatizacija na grad nego aklimatizacija na velike visine. Sinoć smo u lokalnom kafeu slušali živu muziku. Ovde je vreme stalo baš kao u filmovima: brkati lovci na losose, debele tete u levis farmericama i kaubojkama, a Indijanci se i dalje kriju po brdima.... Oni koji su se ▶

preselili u grad, širi su nego duži - brza hrana vrlo brzo učini svoje.

Ovaj mali grad jedva da ima 200 stanovnika, a tokom leta bude dosta turista, pa se nešto i dešava, ali zimi, huh... Devet meseci hladnoće i mraka... I na moje pitanje da li žele da menjaju životnu sredinu, jasan odgovor: „Ne!“ - sve mi je govorio. Pitala sam ih šta se ovde zanimljivo dešava tokom zime... Ljubazna gazdarica „Roadhouse“, lodža gde smo smešteni odgovorila mi je: „Da, da ima dešavanja! Ove zime, u januaru, gospodin Will izleteo je sa puškom ispred kuće da pobije pola grada. I onda smo svi mi izašli, uhvatili ga, vezali daktejpom za centrali stub zastave u gradiću, pa je Will bio tako vezan sedam sati dok policija nije stigla aviončićem. A onda je bio problem pošto je aviončić za dvoje, pa je jedan policajac morao da ostane. To je bila prilika da čujemo šta se dešava u drugim mestima na Aljasci...“, sa osmehom je napustila naš sto, i nas ostavila u takvom rebusu, da smo se samo pogledali, i saosećali sa jadnim Wilom kojem nije trebala veća kazna od te da bude u

najgoroj zimi zalepljen daktejpom za stub zastave.

Sad pokušavam se vratim na priču od pre nekoliko dana, što vas verovatno zanima, uspon i pad Rimskog carstva... Pardon! Uspon i silaz sa najvišeg vrha Amerike. Počinjem da imam osećaj kao da se desilo sve to pre više godina, ne znam da li je to dobar znak ili ne, ali nekako sve to postaje daleko...

POČETAK USPONA

U sećanju će mi sigurno ostati taj prvi dan, kada smo sleteli... Brian Block, sjajan penjač i još bolji prijatelj bio mi je partner u navezi. Inače, Briana sam upoznala na Everestu prošle godine kada sam tumarala tim prostranstvima, pa u jednom lodžu naletela na njega. Lepo smo se ispričali, našli na istoj talasnoj dužini, jednako se saosećali sa svojim prijateljima koji su zauvek ostali u stenama... Vremenom smo razmenili gomilu mailova i došli do zajedničkih ideja... Sasvim spontano i prirodno - kako je i najbolje.

Da se vratim priči! Tog prvog dana, kada smo

sleteli, počeo je da pada sneg... Ustvari, sneg je već padao nekoliko dana i baza je bila puna nestrpljivih penjača, koji već nekoliko dana čekaju trenutak da krenu ka vrhu. Vreme je curelo, svi su imali tempirano vreme i nikom se nije gubilo vreme u startu. Podsećali su me na vozače formule 1: svaki minut je bitan! Brian i ja smo čekali da vidimo šta ćemo da radimo, da li da ostanemo u bazi i čekamo, pošto trasa od 12 km preko glečera nije postojala... U magli se nazirali štapići od stare staze, ali ništa više

od toga... Svi su se vrteli ko muve, nervoza... Uh... Neprijatno stanje. Brian me je pogledao i pitao: „Hocemo li?!“ Izazov, zadatak, akcija... Osmeh na mom licu! Naravno! U tom momentu svi pogledi su bili uprti ka nama.

Vodiči, renderi, klijenti, penjači... Odjednom se kreću i oni spremati, ali polako... Da, mi smo bili „zečevi“ (zapravo ja sam bila taj zec i krenula sam prva preko glečera). Nikad nisam bila tu, ne znam kud idem, ne znam šta radim.... Nisam ni svesna! Brian je ovde četvrti put, ali glečer se pomera, kreće, tako da u mesec dana promeni skroz putanju. Idemo! Prvi put koristim krplice i sanke, pa je moj ukupan teret bio oko 70 kg. Nosili smo duplu hranu da je zakopamo za kasnije penjanje. Sneg je padao, i dalje nisam znala kuda idem, ali orijentisala sam štapove od ranije, kad kod stignem do jednog, pokušavam u daljini da fokusiram sledeći... Išla sam prva, ako upadnem u pukotinu, Brian će me lakše izvući nego ja njega... Zakačio mi je gurtu za ranac i pripremili smo sve na uzetu za brzo izvlačenje. Sporo smo se kretali, mene su sanke „ubijale“ - žuljale su me do iza ušiju. Sve sam isporbala. Plela sam na sred glečera prsni pojas, rasterećivala donji pojas, stavljala pozadi, napred, vukla rukama... Žuljevi, modrice, svaki korak je bio tako bolan. Provlačeći sanke kroz novi sneg pakleni je posao. Osećala sam svaku pahulju koja je kočila sanke, kao da noževe zabija u dno mojih sanki. I dalje mi misao odlazi na brojanje koraka...

Blizu osam sati trajala je ta agonija preko dugačkog i ravnog glečera. Najzad, stigli smo u kamp 1 i stala sam. Brian se odmah uhvati lopate da pravi mesto za šator i zidove da zaštite šator od vetra. Ja nisam mogla da se pomerim. Stajala sam u mestu i pokušavala da pomerim desnu nogu ali nisam osetila. Takav grč u butnom mišiću nikad nisam osetila, toliko je bila jaka bol da nisam se usudila ni da padnem u sneg, jer sam pad bi izazvao pomeranje. Stajala sam i dalje dok je sneg padao po meni, i dalje mi je ranac na leđima, kao i zakačene sanke. Brian je dovikivao: „Hajde dođi, treba mi pomoć!“. Podigla sam glavu a sa moje kape lila je voda, jer se sneg topio sa mene... Kako da mu pomognem? Ne mogu jedan korak da napravim! Iz sve snage sam udarila mišić (huh još uvek imam modricu od tog udarca na levoj nozi), ali je grč popustio! Napravila sam korak lagani, osećam da bi svaki brži korak opet stegao nogu! Skinula sam ranac i krenula da slažem zid za šator! Brzo smo podigli šator, ušli unutra i počeli da topimo vodu. Nikad više mi organizam nije tražio nešto slano nego tad! Brian mi je dao slanu govedinu. Jela sam je kao nešto najsladje i najukusnije što postoji na svetu. Naredne noći budila sam se na 15 minuta - toliko su mi se noge opuštale, odnosno trzale. Mislila sam da je za mene kraj, ali na ovoj planini jako je nezgodno odustati, jer u tom slučaju i partner mora da odustane. Povratak preko glečera je opasan kada si sam, jer se lako može pasti u pukotinu. Ako nemaš partnera, glečer te proguta

INFO

Više informacija o Nini Adanin, kao i izveštaje sa pohoda možete pronaći na njenom blogu koji se nalazi na adresi:

www.ninaadjanin.com

u deliću sekunde! Odlučila sam da pokušam da sutra krenem dalje.

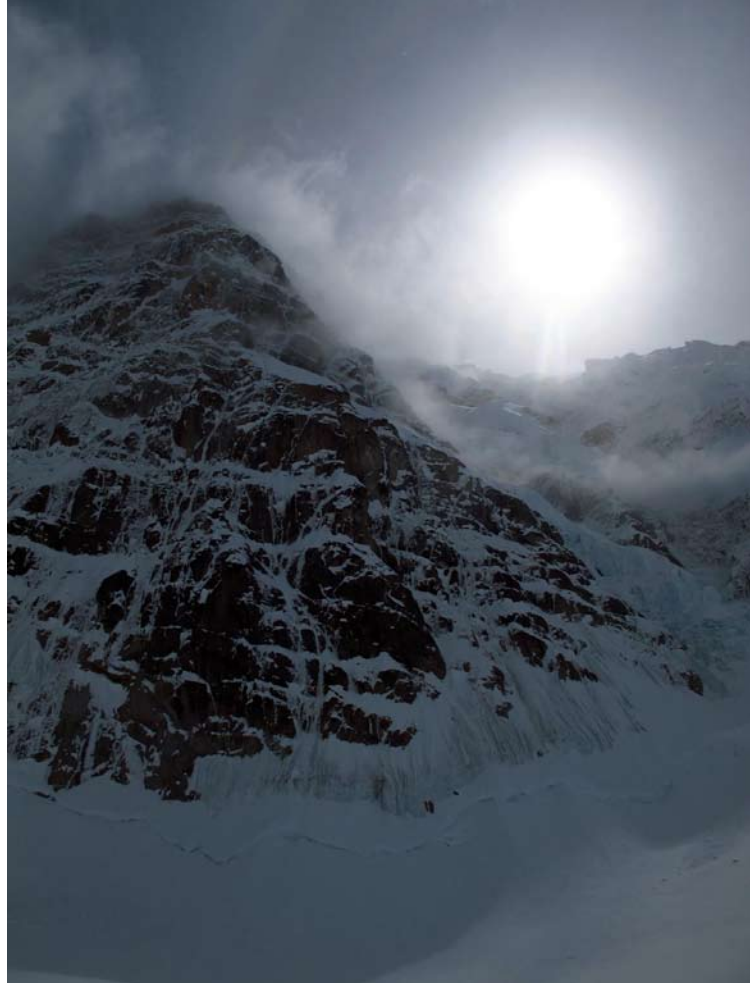
Sunce! Vidim planine oko sebe, koja lepota, odmah je i volja drugačija... Ta magla, uh... Kao da mi je zatvorila celu glavu kao i sam vidik... Ništa ne vidim... Fokusrana sam na korak, a korak je bolan... A sad vidim prostranstvo, gomilu mogućnosti, lepotu, nasmejano lice mog partner - penjača! Šta lepše poželeti! Krenuli smo gore... Po lepom vremenu sve je lakše. I ovaj put ispred nas je bila već kolona tako da su se sanke mnogo lakše vukle, a i Brian je uzeo gorivo na svoje sanke tako da mi olaksao teret!

Kamp 2... Imam osećaj da smo stigli po danu... Ustvari kad bolje pomislim ovde i nema noći, tako da smo definitivno stigli po danu. Nije mi tako teško palo, a još informacija da tu ostavljamo sanke i krplice... Jaooo, mojoj sreći nema kraja! Tu je pala i moja čuvena rečenica, za koju su me kasnije često prozivali: „Ja nisam ni konj, ni jak, a ni magarac... ja sam planinar!“

PREKO IVICE

Sledećeg dana bez sanki iznosimo stvari do kampa 3. Trebalo nam je tri sata, uz priču slikanje, ▶

AVANTURA

muziku... Uživancija! Sledeći dan i mi se selimo u kamp 3. Jon, Brianov prijatelj i poslovni saradnik, takođe dolazi u kamp 3 sa Jaredom. Jon se nešto ne oseća spremnim, pa odlučuje da ostane još jedan dan, u kampu 3. Jared bi išao u kamp 4, kao i ja. Brian odlučuje da ostane sa Jonom a Jared i ja krećemo u kamp 4. Brian je već nekoliko puta bio na vrhu, pa mu i nije toliko bitan već je došao da se aklimatizuje.

Jared i ja izlazimo na greben i u tom momentu vidimo uplašena lica. Duvao je jak vetar i neki se oblak navukao. Pitam šta se desilo... Šokirani ljudi jedva da uspevaju da mi objasne šta se dogodilo: „Ranac, čovek, dole...“ Od vetra ih teško razumem ali naslućujem da su Nemci ili Austrijanci...

Jareda smeštam u zavetrinu, umotavam ga i kažem mu da me tu čeka. Dala sam mu radio stanicu da javi Brianu da idem dole i da ga obaveštava šta radim! U tom trenutku stižu i dvojica rendžera. Upoznajemo se i krećemo da kontrilošemo opremu, pa idemo dole... U svojoj brzini i teškim uslovima, zahvaljuju mi se tri puta. Pokušavam da im objasnim da nemaju za šta da

se zahvaljuju jer je to nešto normalno što bi trebalo svako da uradi, ali očigledno nije tako...

Spuštamo se 200 m niz padinu, pokušavajući da vidimo čoveka, ranac, ili bilo šta drugo, ali – ništa! Pomeramo se, prečešljavamo teren, samo vidimo široki trag pada i razbacane stvari... Planinar iz Nemačke je stao na prevoju da uzme nešto iz ranca, ranac je odleteo a on je pokušao da ga dohvati, pa je odleteo za njim... Zašto nije bio navezan, zašto ovo ili ono...? Sve je bilo nebitno, jer našli smo samo beživotno telo... Helikopter je ubrzo stigao, pokupio telo i otišao put baze.

JOŠ JEDNO SPAŠAVANJE

Vratili smo nazad, i nastavili penjati ka kampu 4.

Ne znam kako ali bila sam fokusirana na uspon i nisam mnogo vraćala misli na ono što sam videla! Mozak je čudo! Pazila sam na Jareda, pošto je on bio daleko uplašeniji od svih. Stigli smo do kampa 4 i plan je bio da sutra oko 11 sati krenemo na vrh! Tokom noći Jaredu pozli od straha, od visine, od nepoznatog... Počinje da priča

gluposti i shvatam da mora dole. Dočekali smo jutro, pa sam spakovala šator i opremu a neke stvari sam ostavila u kampu - zakopala sam ih za drugi put, da ne nosim ponovo.

Pakujem Jareda i počinjemo da se spuštamo. Oko šest sati smo silazili, a Jareda sam pažljivo spuštala celom dužinom zategnutog na užetu. Vratili smo se u kamp 3. Koliko je Brianu bilo drago što nas vidi, toliko se uplašio: šta se desilo, što nismo na vrhu? Jared je morao odmah niže! Brian odlučuje da ide sa njim u bazu i da ga vrati nazad! Jon i ja ostajemo u kampu i odlučujem da sledećeg dana ponovo idemo gore.

Već znam kako izgleda put gore. Uživala sam! Dan je bio prelep, bez vetra, daleko je pogled mogao da dopre. Dolazimo do kampa, topimo vodu, pripremamo hranu. Sutra nas čeka naporan dan do vrha. Jutro maglovito, snežno, ni najmanje ne sluti na dobar dan za uspon. Vetar se pojačava! Odučujem da krenemo. Nismo jedini! Pre nas vodiči kreću, hajde da i mi pokušamo.

VRH

Jon odustaje. Teško mu je, visok mu je puls i hladno. Sa još bezbedne razdaljine pogledom ga pratim da se vratio u šator. Nastavljam sama. Vodiči se dvoume da li da idu dalje sa klijentima. Upoznajem dvojicu sjanih momaka iz Anchorage - Mike i

ORDEN ČASTI

Zbog učešća u potrazi za nastradalim alpinistom iz Nemačke i uspešnom spašavanju američkog penjača, Savezna američka država Aljaska dodelila je Nini Ađanin orden časti. Da podsetimo, pošto je počeo da oseća simptome visinske bolesti Nina je Amerikanca spustila sa 5.300 metara spustila na 4.300, a spasavanje je trajalo ceo dan.

Philip. Navezujem se sa njima i dolazimo do vodiča. Kažemo da bismo mi pokušali. Imamo štapove za markaciju u magli i vrtićemo se ako bude mnogo jak vetar, ali probaćemo! Stizemo pred zadnji deo. Prtina ne postoji, krećemo, pa vadimo sondu i testiramo teren od pukotina. Hodamo lagano. U tom momentu magla se razilazi a vetar i dalje duva. Tada stupamo na greben samog vrha! Kakav pogled! Pogledala sam na sat ispod tri jakne, 22. 5. 2012. 17 h, a temperatura ispod tri jakne -4 stepena. Zadržali smo se par minuta je je bilo hladno.

Brzo silazimo dole. Ukupno nam je trebalo 11 sati. Spavamo u kampu i sledećeg dana, silazimo skroz do baze jer je najavljena oluja. Hvatamo poslednji avion, a to uskakanje i guranje aviona priča je za sebe! Uglavnom, uspevamo da se dovučemo civilizacije, tuša, normalne hrane, coca cole i svežeg voća!

Iz dnevnika Nine Ađanin

Stazama otkrića: *osma kapija*

Članovi *Kluba aktivnih uživalaca prirode Beograd* već na prvoj akciji u severnom *Homolju* (Srbija) otkrili su novi *prerast...*

Želeli smo da svojim pristupom pomerimo granice, pokažemo skrivene lepote našeg prirodnog trezora, istraživački, bez stereotipne forme koja sputava; da svežim vetrom inventivnosti prhnemo u jedra slobode ljudima koji vole boravak u prirodi... Ali, nismo mogli očekivati da će naša zvanično prva klupska akcija biti ovenčana novim otkrićem!

Ne вреди... Moram, po ko zna koji put da počnem tim nezaboravnim prvim utiskom, kada sam ugledala Valja Prerast pred suton i ostala zadivljena pred monumentom našeg geonasleđa. Visok, elegantan kameni luk, čiju je glatku, vodom uglačanu unutrašnjost obasjavalo rumenilo zalazećeg sunca. Iz daljine se činilo kao da se radi o veštačkoj rasveti, ali našavši se pred zadivljujućom prirodnom građevinom, shvatila sam da je ona pod idealnim uglom koji joj omogućava da uvek u predvečerje bude ovako ukrašena.

Ti prirodni mostovi, takozvane prerasti, veoma su retki, i uglavnom predstavljaju poslednje što ostaje od pećine, nakon što se ili njene tavanice uruše, ili ih oblikuje voda kraškim procesom. Tokom dugih geoloških perioda, krečnjački slojevi nestaju, a mestimično ostaje poneki luk, da kao svedok epohe, nemuštim jezikom pripoveda o tome kako su nastali. U delu istočne Srbije, koju nazivamo „karpatskom“, geomorfolozi su opisali sedam izrazitih prirodnih mostova, i četiri čije razmere još uvek odgovaraju

tunelima (pećure, tunnelske pećine), i koji će postati prerasti tek u dalekoj budućnosti.

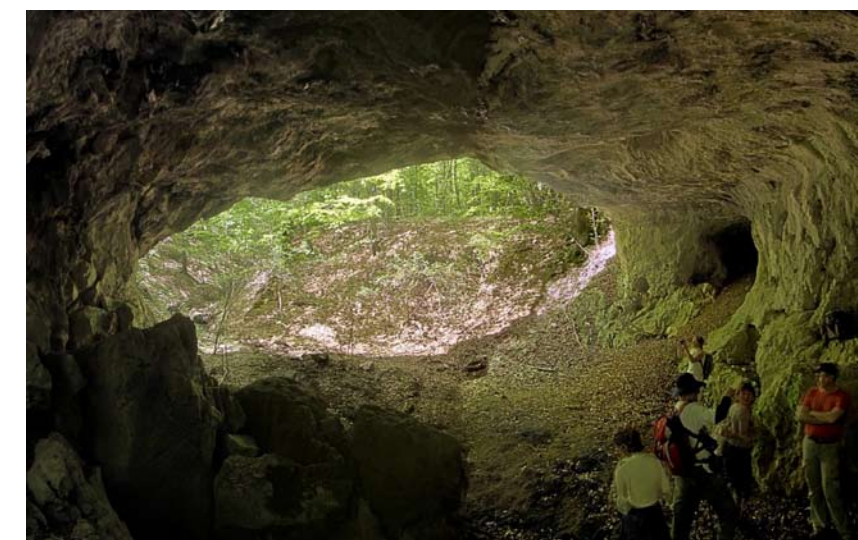
Posle više od deset godina divljenja ovim izuzetnim eksponatima pod vedrim nebom, impresije njihovim individualnim osobenostima i dalje su glasnije od svih materijalnih činjenica koje sam o njima saznala. A njihova čudnovatost je ljude opčinjavala milenijumima, daleko pre nego se iko od naučnika njima pozabavio. Mnoga verovanja iz prebiblijskih vremena, naročito su vezana baš za prerasti. Po njima, tu se sukobljavaju sile dobra i zla; duše mrtvih, upravo tuda ulaze u Raj, te otud često zatičemo rečicu okićenu cvećem (za nečiju dušu). Verovalo se (i još uvek se veruje), u izuzetno snažnu magijsku moć vode koja teče ispod prerasti i njeno lustrativno dejstvo, kojim oslobađa od svih zlih čini. Za neke se veruje da imaju isceliteljska svojstva, i koliko god bile zabačene, posećivane su često od onih koji veruju da im mogu pomoći. Sve to ih na ovim prostorima, gde su reprezentativno zastupljene, čini onim što zaista jesu, u punom smislu. Drugim rečima, nemoguće je proći put od jedne do druge prerasti, a da i dalje ovu pojavu doživljavate samo kao ornamentiku fluviokrasa.

Prvomajska četvorodnevna akcija Kluba aktivnih uživalaca prirode (serbianoutdoor.com) na severnom Homolju, u okolini Majdanpeka, bila je osmišljena da pokaže ljudima nove staze uživanja i spoznaje sa naglaskom na drevnu istoriju obrade metala, jer

upravo tu, nalazi se najstariji rudnik metala u Evropi, tako da se zna da je baš iznad Rudne Glave, pre 7.000 godina, čovečanstvo iskoračilo iz kamenog u doba metala! Opuštena istraživačka atmosfera, koja je okupila nekoliko žanrova na ovom događanju, i koja dozvoljava skretanja sa staze ako se spazi nešto zanimljivo, dovela je do obelodanjivanja nečeg što niko nije mogao da očekuje – otkriće nove prerasti – OSME KAPIJE, čije će se tajne tek odgonetati...

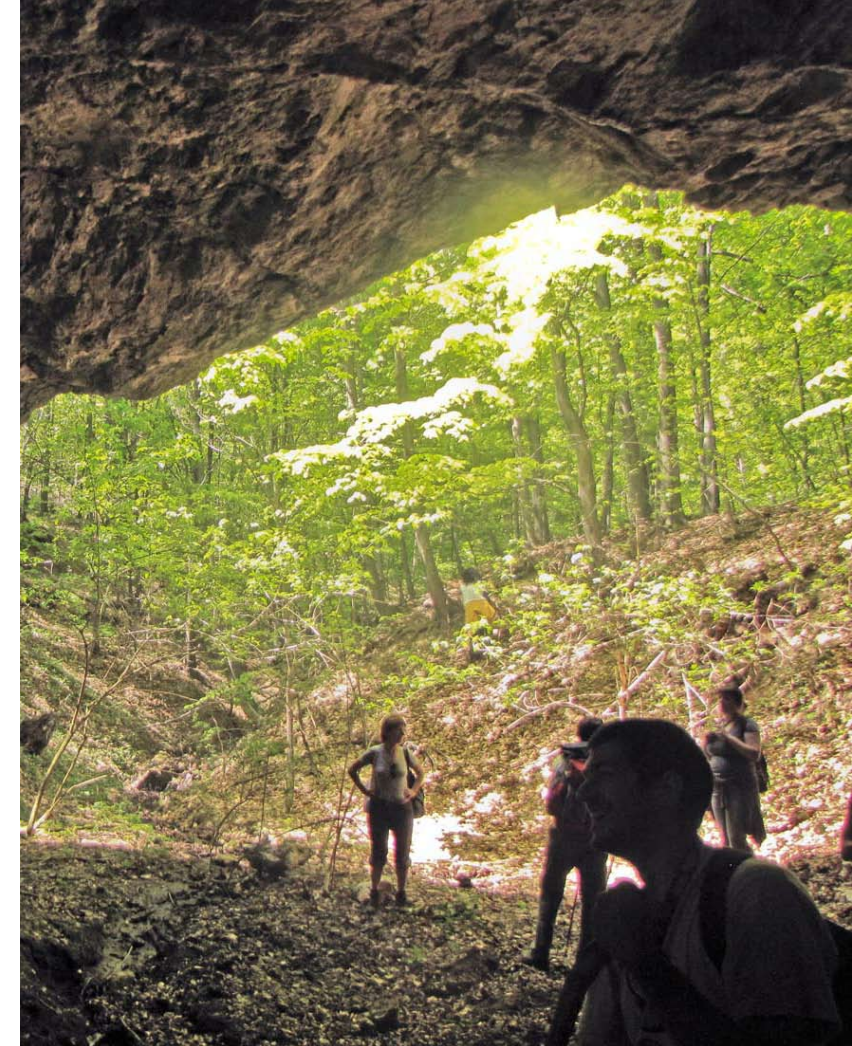
Napredujući opušteno od Felješane ka Brezi, mimo zacrtanog treka u GPS-u, na prevoju, pred sam greben upriličili smo predah, i pripremali se za narednih pet kilometara hoda pod opsadom prelepih motiva za fotografisanje. Ali, nisu svi sedeli na proplanku u hladu. Neko je poveden trilerima iz mojih priča zašao u obližnje šume, ka mestu gde je na topo-karti označen izvor. I možda bi se samo vratili sa napunjenim čuturama, bez posebnih senzacija, da učesnik iz Smedereva, Časlav Vlajić, nije spomenuo PEČINU! Povala nas je radoznalost, obzirom da na karti tu nema nikakve pećine, već samo vrtače. Zapravo je i nema, staza ka izvoru je vodila kroz KAPIJU! Pred lučno izvijenim kamenim dverima, koje su otvarale prolaz ka izvoru ponornice, čekala me je učesnica sa pitanjem „Goco, jel ovo PRERAST?“ Počela sam automatski: „Pa ne, vidi... PRERAST je MOST, dakle ispod nje mora proticati barem neki potočić... Pazi potočić!“, spazih i sa nevericom kročih pod okrugli svod, videvši istog trena drugi otvor i rečicu. Da, to je PRERAST! Kameni luk koji natkriljuje rečicu. Ne mogavši da verujem da ih ima još i da smo upravo kod jedne o kojoj nisam pročitala ni jedan rad... Dakle, ona je javnosti nepoznata. Bila.

Ostatak dana, ekipa je delila raspoloženje

sa puno emocija. Ono što smo mogli je da fotografisemo i aproksimativno odredimo dimenzije, kako bih isto veće vest prosledila stručnjacima i medijima. To što mi je internet isto veće zakazao, beše prijatan izgovor, da damo oduška našoj euforiji. Međutim, čim sam doputovala poslala sam vest svim redakcijama: „Politika“ je objavila novost, čitaoci „Planete“ dobijaju kompletnu priču, a našem Kaupovcu dr Srđanu Beliju iz Zavoda za zaštitu prirode Srbije i Akademskom speleo alpinističkom klubu (ASAK-u) prosledila sam i zvaničan dopis sa svim potrebnim podacima, kao poziv da prouče pojavu. Dogovor je pao brzo i jedva sam čekala da svane taj dan kada ću videti kako to izgleda kada stručna ekipa identifikuje novo otkriće, o čemu sam ranije samo slušala, raspitujući se. Iščekivani događaj međutim, bio je sve osim rutinske identifikacije! ▶

Naravno, mnogo pre nego što smo se mi tamo pojavili, meštani razbacanih pojata na Brezi, od davnina su dobro znali malenu ponornicu i njen most – Gaura Ursuli, kako su zvali i jedno i drugo, što u prevodu sa vlaškog znači Mečja rupa. Ovaj toponim inače ne postoji na topo kartama. Pored dr Belija, geomorfologa Zavoda za zaštitu prirode Srbije, četvoročlanu ekipu ASAK-a činili su: Predrag Stošić, Boris Stanojević, hidrogeolog ing. Mihailo Mandić – Zis i dr Jelena Čalić, geomorfolog iz Instituta „Jovan Cvijić” (SANU). Da navedemo i petogodišnjeg Tomu, speleološko dete, kome je verovatno besmislena pesmica o „Jednoj pećini strogoj u kojoj živi Baba Roga”, jer ni najmanje nije zazirao od skakutanja oko ponora sa mačem u ruci. Sjajan tim za istraživačku lekciju. Ali, kada smo kročili pred dveri Mečje rupe, osim divljenja, razvijala se i rezerva pri izjavama, jer se ispostavilo da je ovaj most po mnogo čemu drugačiji od onih koje znamo do sada, te da će neki odgovori zahtevati dalja istraživanja. Njen luk čini krečnjak; rečica ne prolazi svojim tokom ispod njenog svoda, već naprasno pod njim ponire, što ni kod jedne prerasti nije slučaj. Ispitivanjem jednog od dva bočna kanala, speleo ekipa je ustanovila da se on verovatno spaja sa ponorom kojim otiče rečica, ali je zapušen. Složili su se oko toga da je uzvodni luk rezultat rada vode, dok se u vezi nizvodnog luka mišljenja razilaze, tj. teze umnožavaju. Slušam i razmišljam – nešto je ipak moralo probiti ovu stenu, a verujem da je ovakve obline mogla izvajati jedino voda. Ono što do tad nisam čula, a ticalo se činjenice da je ovo krečnjački svod, jeste jačina koju lučna tvorevina poseduje samim tim što ima takav oblik.

INFO

Više o Klubu aktivnih uživalaca prirode Beograd potražite na internet stranici:
www.serbianoutdoor.com

Opet, i ako je krečnjačke strukture, kompaktniji je od okolnog materijala, koga uzvodno čine tufovi i peščari.

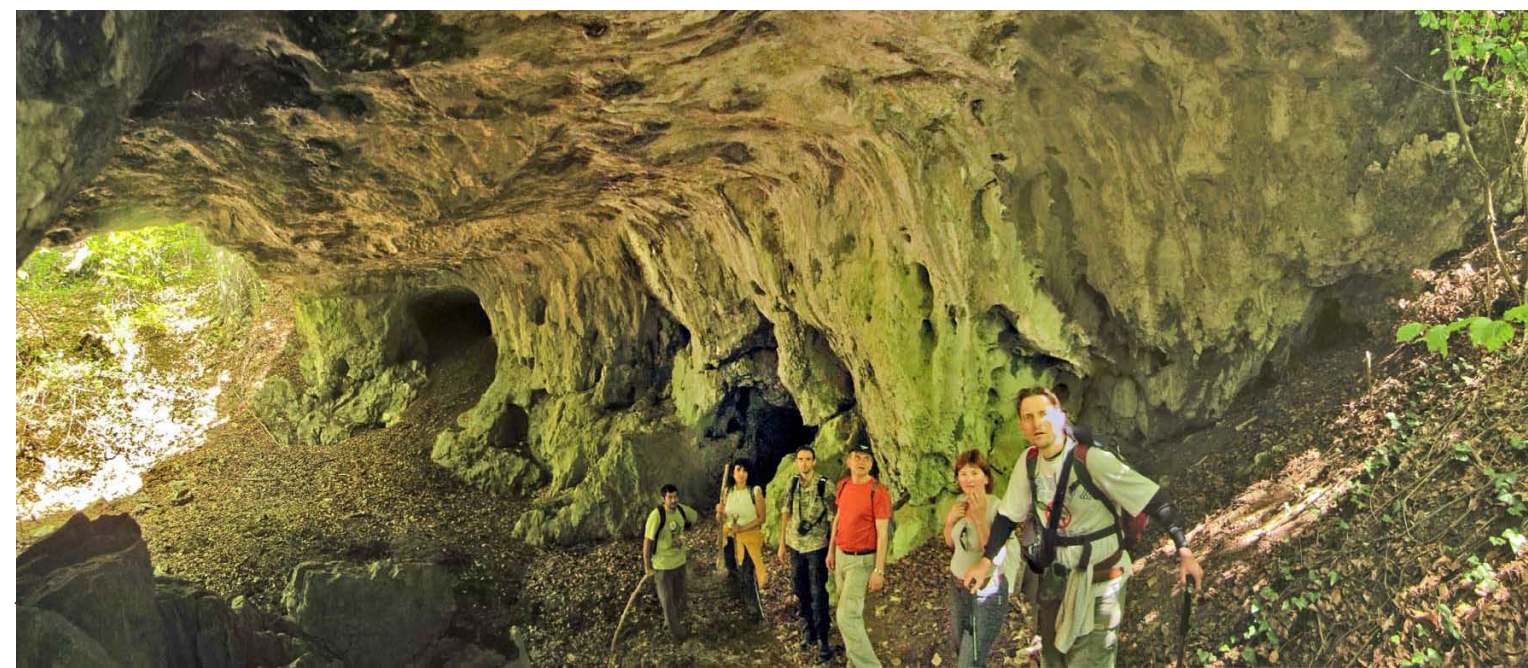
Što se vodotoka tiče, od meštana Ilije Babića saznajemo da se vode poniruće Gaura Ursuli, pojavljuju na Danilovim vrelima. Ni ovog toponima nema na kartama, ali obzirom da je to jedini izvor sa te strane, logično bi bilo da se njene vode pojavljuju baš tu (ako podzemni vodotokovi uopšte imaju logiku). Ali je intrigantna mogućnost da je Mečju rupu u nekom prethodnom geološkom periodu probio neki drugi tok obrnutog smera od sadašnjeg! I još nešto: daću sebi slobodu da kažem da mi se jedan termin naročito dopao – paleoprerast. Izgovoren je nestašnim tonom, ispraćen osmehom, po čemu pretpostavljam da se radi o žargonu smišljenom na licu mesta. Međutim, prvo što sam tad pomislila, bila je prerast u Rgotskom kamenu, koja se danas nalazi pored, a ne preko toka reke koja ju je oblikovala dok je imala drugačiji tok (meandarska prerast).

Koliko god da sam pasionirana, ne mogu kao laik da razmišljam o osnovanosti teza koje sam toga dana čula. Držeći kameru u ruci, od prisutnih autoriteta nisam tražila konačan sud, već sam želela da snimim samo prvi utisak, ništa više. Ali, ti utisci i njihova diskusija su nešto što zaista pokreće maštu. A za to, (možda) za razliku od stručnjaka,

imam beskonačan prostor. Pa ipak, strpljenje će biti potrebno i meni i njima, jer još dosta toga trebati dokučiti u ovom rebusu zvanom Gaura Ursuli, koji će očigledno biti presedan, što se tiče geneze prirodnih mostova. A zdrava istraživačka mašta pasioniranih uvek ima uporište negde između impresije i glasa nauke. Jer i oni i mi imamo jednu zajedničku crtu: težnju da tokom vremena, posmatrajući nešto dovoljno dugo, razumemo kamen i vodu kad progovore. I ne samo to, s kulturološkog aspekta, za sada je jasno jedino poreklo naziva, jer u levom stubu mosta postoji uzdignuto udubljenje, karakteristično za sklonište (brlog) medveda, kojih je ovde nekada bilo. Ali šta je sa ostalim kulturnim verovanjima, koja se po pravilu nižu u okolini svake prerasti? I to treba saznati od preostalih, inače sve ređih žitelja Breze.

Obzirom na neistraženost ovih predela i njihov karakterističan litološki sastav, priča o ovim izuzetnim prirodnim fenomenima – kamenim mostovima, očigledno nije završena. Potrebno je istraživati i uopšte ne sumnjati u izvesnost novih otkrića. A od 13. - 15. jula, KAUP (serbianoutdoor.com) vas vodi u obilazak prerasti istočne Srbije, ovoga puta kao neko ko je postao deo autentične istraživačke priče! Zbog obimnosti svega što će se tom prilikom videti i saznati, učesnici dobijaju CD sa multimedijalnom autorskom prezentacijom. Biće to prilika da se prerasti vide i dožive iz prve ruke u punom svetlu njihove lepote i značenja.

*Gordana Atanasijević
Predsednik Kluba aktivnih
uživalaca prirode Beograd*

Adrenalin *na Tari*

Članovi HPD „Bršljan” Jankovac iz Osijeka (Hrvatska) uživali su u raftingu na rijeci Tari (Crna Gora i Bosna i Hercegovina)...

Već pri samom spomenu raftinga nekim ljudima odmah poskoči adrenalin u krvi i istog trena se vide u čamcima kako jure niz bukove, dok drugi ne mogu niti zamisliti sličnu aktivnost. To je otprilike kao i skok padobranom - ili voliš ili ne. S obzirom da smo članovi planinarskog društva

„Bršljan” Jankovac iz Osijeka glavna motivacija putovanja nam je planinarenje, no ne možemo odoljeti izazovu kada se nađemo u prilici uživati u raftingu. Tako je bilo i ove godine, Zelengora nas je privlačila svojom ljepotom a blizina rijeke Tare bila dovoljna izazov za uživanje u raftingu.

Rijeka Tara nazvana i „dragulj Evrope”, divlja tirkizno-plava rijeka se napaja se masivnim vodama koje dolaze sa visokih planina smještenih u Nacionalnom parku „Durmitor” u Crnoj Gori. Teče granicom BiH i Crne Gore, od čega je 30 km njenog toka u Bosni, a ostatak je u Crnoj Gori. Najljepša i najzbudljivija rijeka Evrope. Na svom putu od Komova, dugom 145 kilometara, stvorila je kanjon dug skoro stotinu kilometara i dubok 1,3 kilometra. ▶

RAFTING

Kanjon Tare je po dubini drugi u svijetu odmah iza Colorado Grand Canyon-a, ali je mnogo bujniji i živopisniji. Zbog kristalno čiste vode koja se može se piti cijelom dužinom puta i izuzetno bogatim biljnim i životinjskim vrstama, od kojih su mnoge endemske, Tara je na listi zaštićenih područja UNESCO-a. Kanjon i rijeka Tara su ispunili čak tri uslova od kojih je samo jedan bio dovoljan da bi postali dio svjetske baštine prirodnih dobara UNESCO-a, a to su geološki, hidrološki i biološki fenomen.

Bili smo smješteni u kampu Tara 87, na bajkovitoj livadi podno planine Vukuše a uz samo rijeku Taru. Novi bungalovi sa kompletno novom posteljinom nude smještaj za 80 osoba u dvokrevetnim, četverokrevetnim i šesterokrevetnim kombinacijama, sanitarnim čvorom, tuš kabinama, te kuhinjom sa izvrsnom ponudom autohtone hrane oduševili su nas u startu. Susretljivi domaćini, izvrsna atmosfera i 50 članova HPD „Bršljan“ Jankovac bili su dovoljna garancija da će produženi vikend biti fantastičan.

Na rafting se kreće iz kampa gdje dobijete kompletnu opremu-neoprensko odijelo, kacigu, neoprenske čarape, veslo i prsluk. No da bi došli na mjesto od kuda kreće adrenalinska tura mora se preći crnogorska granica. Domaćini organiziraju prijevoz kombijima do startnog mjesta, tamo čekaju gumeni nepotopivi čamci specijalno rađeni za divlje vode a kapacitet im je od osam do deset

osoba. Svaki čamac ima i svog skipera, ovisno o strukturi grupe u čamcu bude jedan ili po potrebi dva skipera.

Kvalitetni čamci, oprema i obučeni skiperi odličan su preduvjet da rafting Tarom i Drinom doživite na najbolji način. Čamci su maksimalno sigurni i projektirani tako da prate površinu vode kako bi svaki buk osjetili na pravi način! Dovoljno je samo da slijedite instrukcije skipera i upustite se u avanturu!

Jedva smo dočekali da krene spust. Maksimalna visina vode je garantirala brzinu i adrenalin, a savršeni sunčan dan bez oblaka osiguravao toplinu. Skiper Aco je komentirao da imamo više sreće nego pameti jer nije zapam-

INFO

Više o HPD „Bršljan“ Jankovac Osijek potražite na internet stranici:

www.jankovac.hr

O kampu **Tara 87** u kojem su bili smješteni potražite na internet stranici:

www.kamptara87.com

tio da u petom mjesecu bude istovremeno i puno vode i tako toplo kako je bilo baš na dan naše avanture. Atmosfera u čamcu je bila od samog početka odlična, saslušali smo stručne Acine savjete, a onda se otisnuli u ludu avanturu koju ćemo pamtiti cijeli život. Letjeli smo preko bukova, bili okupani od glave, pete, pa sve do gaća, zapljuskivani valovima Tare, no sve to je doprinijelo pravom ugođaju. Kanjon obiluje izvorima pitke vode a kako bi doživjeli veličanstvenost prirode stali smo pod jedan slap i doslovce se istuširali uz smijeh i vrisak. Tara je bila „topla“ cijela četiri stupnja, no neoprenska odijela savršeno zadržavaju toplinu tijela pa je sve bilo vrlo ugodno.

Ponosno mogu reći da nam nitko nije ispao iz čamca, sva su vesla bila na broju, osvjetlali smo obraz skiperu Aci. Na kraju spusta Tara se spaja sa rijekom Pivom, te njih dvije stvaraju rijeku Drinu s kojom smo stigli do našeg kampa. Drina je daleko mirnija od Tare, ali svaki dio je imao svoju čar i svima koji vole ovakav vid uživanja u prirodi toplo preporučam - ako još niste, morate probati!

Suzana Vida, HPD „Bršljan“ Jankovac Osijek

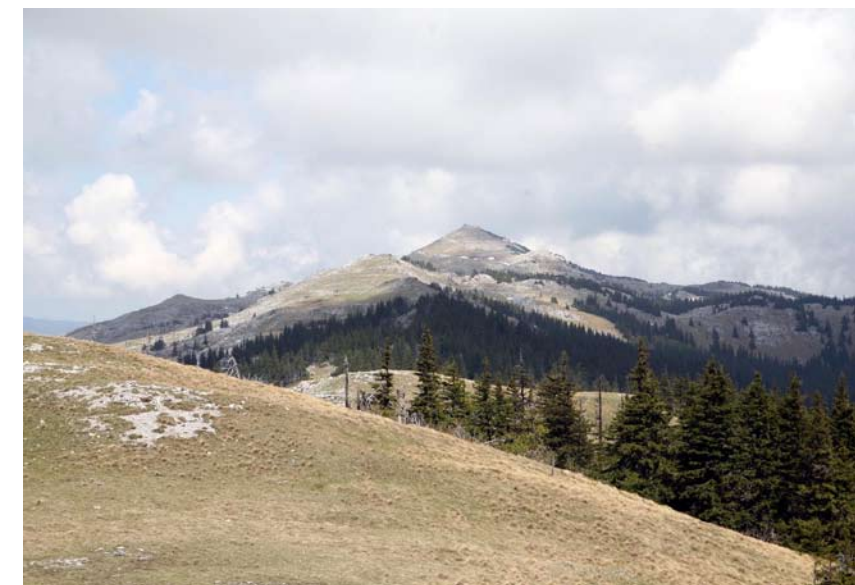
Na vrhu *Vitoroga*

Planinari iz više gradova iz Srbije posetili su Jajce i penjali *Otomalj* i *Vitorog (Bosna i Hercegovina)*...

Jutro je. Nalazimo se na terasi nekog improvizovanog kioska za prodaju hrane. Pada sitna dosadna kiša, ali sreća pa je natkriveno, te možemo na miru da se prepakujemo i presvučemo posle noćnog klackanja u autobusu. Pogledi su nam uprti u sivo nebo. Neko prognozira kišu ceo dan, a neko da će brzo stati. Svejedno, došli smo da hodamo, spremamo se za najgore, vadimo kabanice, kamašne, rezervnu opremu... U planu je da idemo na Otomalj (1.052 mnv), brdo koje se nalazi iznad Jajca. Ovo nam je lako razgibavanje pred sutrašnju celodnevnu turu na Veliki Vitorog.

Preko blatnjave staze koja kreće uzbrdo, ulazimo polako u šumu. Odmah na početku nas jedan meštаниn upozorava da se na gornjem delu puta povremeno pojavljuje mečka i da misli da ima i mladunce, te da budemo oprezniji. Bez obzira što dobijamo još jednu informaciju od drugog čoveka da je bezopasna, održavamo kratak brifing oko toga, kako se ponašati u grupi i nastavljamo dalje. U šumi se pojačava kiša, ali je nekako lakše ispod gustih krošnji. Od velike vlage je slaba vidljivost i spušta se magla. Posle sat i po hoda u jednom momentu gubimo markaciju. Posle ispipavanja terena, gore-dole, nalazimo marku na grebenu koji je bio blizu i krećemo dalje. Hodamo već dosta dugo, postaje sumnjivo kada staza počne da se spušta na dole. Odlučimo da se vratimo nazad, a nešto kasnije smo shvatili da smo nastavili pogrešnom markacijom i da smo samim tim promašili skretanje za vrh. Brzo smo se konsolidovali i uz pomoć našeg vodiča Danijele Turanović, nalazimo pravu stazu. Deo ekipe je dobro pokisao jer smo već dugo napolju. Bez obzira što smo kasnije prošli tik ispod vrha, odlučujemo da se ne penjemo zbog solidarnosti sa nekim ljudima koji su se smrznuli, a gore se ionako ne vidi ništa od kiše i magle. Ekipa je ipak zadovoljna, jer mnogi ne borave često u prirodi, a hodanje je odrađeno umesto da smo se zavukli u neki kafić.

U Jajcu nas dočekuje sunce. Obilazimo ovaj lep gradić, tvrđavu, katakombe, muzej AVNOJ-a, veliki vodopad u centru grada... Nažalost, vremena nikad dosta. Ubacimo još po zeljanicu u kljun, pa krećemo dalje. Smeštamo se u planinarskom domu „Lunja

glava", gde nas dočekuje domaćin Dušan Vuleta. Smeštaj je dobar. Objekat je nekada je bio seoska ambulanta, a sada je to odličan dom obnovljen uz veliki trud planinara iz PSD „Vitorog" iz Šipova. Za sutra je u najavi izuzetno loše vreme, kažu loše ćemo proći na Vitorogu. Konsultujemo se sa našim organizatorom ture Tiborom Ružićem. Nema tu puno priče, došli smo da hodamo. Samo da ne grmi, ostalo nam nije važno.

Jutro je demantovalo sve loše slutnje po pitanju kiše. Pakujemo rančeve i krećemo put Vitoroga. Pridružuje nam se Dragan Sladojević iz PED „Vidik" iz Mrkonjić Grada i ekipa je sad kompletna. Staza je lepa i pitoma u početku. Prvo ulazimo u šumu, a kasnije nastavljamo preko proplanaka i pašnjaka. Imao sam predrasude prema ovoj turi i nisam previše očekivao od prirode, jer fotografije Vitoroga pokazuju ogoljen vrh sa gomilom skalamerije. Ispod njega je usečen kolski put i vidi se izdaleka da je ljudska ruka previše ruinirala ovu planinu. Međutim, staza kojom smo išli i koja vodi preko malog Vitoroga, pružala je drugu sliku. Posle proplanaka i lakog uspona dolazimo da Malog Vitoroga (1.744 mnv) gde pravimo odmor, a u daljini se jasno vidi naš cilj. Dalje se pruža, po meni najlepší deo staze. Pašnjak prošaran kamenom se smenjuje sa kamenim policama i malim amfiteatrima u steni. Koristimo i ovde priliku za pauziranje, ne zbog umora već da bi uživali u prirodi. Sledi zatim mali stenoviti greben i eto nas na širokom putu koji vodi oko Velikog Vitoroga (1.906 mnv) ka njegovom vrhu.

Tu je jedan naš planinar imao zamalo nezgodan ▶

susret sa poskokom. Nije ga video i zamalo je stao na njega. Zmija se takođe iznenadila i ukočila. Kako je planinar u poslednjem trenutku spazio životinju i povukao korak u nazad, tako je zmija dobila priliku za odstupnicu i povukla se u svoju rupu. Tu nas je stigla ledena kiša, čisto da bude malo interesatno i nije dugo trajala, te se vratilo sunce.

Put ka vrhu je napravio čovek. Nekad je tu bio vojni objekat JNA, a sada je samo napuštena ruina. Na vrhu se nismo previše zadržavali zbog jakog vetra. Na ovoj se planini, kažu, sudaraju kontinentalna i mediteranska klima. Imali smo utisak da je zaista tako jer se u dolini videla imaginarna linija gde je sa jedne strane bilo zlatno-žuto, suncem obasjano polje, dok su sa druge strane istog tog polja bili tamni oblaci sa izmaglicom ispod. Vidimo da će se

време možda menjati i krećemo nazad istim putem. Na Malom Vitorogu nas stižu crni oblaci i skoro olujni vetar, ali izvukli smo se i do kraja naše akcije smo ostali suvih jakni.

Cela tura je izvedena za osam sati hodanja i uživanja. Pred povratak kući su nas čekali još neki turistički sadržaji poput obilsaka izvora reke Plive, gde smo iskoristili priliku da kupimo domaće brašno od nekoliko vrsta žitarica direktno ispod mlinskog kamena. Zatim, tu su i nezaboravni Janjski otoci, koje obavezno treba obići kada se nađete u ovom kraju. Ne propustite ni pastrmke na žaru, nismo ni mi. Na akciji učestvovali planinari iz Novog Sada, Sente, Kikinde, Šipova i Mrkonjić grada.

Tekst i photo
M. V.

Tamo-amo po Srbiji

*U prodaji je nova knjiga Aleksandra Damjanovića i Nade Damjanović!
Ona je svojevrsni udžbenik o
lepotama Srbije...*

Uvodnom delu nove knjige Aleksandra Damjanovića i Nade Damjanović „Tamo-amo po Srbiji” stoji: ova knjiga nije ni dnevnik, ni vodič, ni štivo kome je jedini cilj da zabavi. Ona je sve to po malo. I više od toga – ona je udžbenik o lepotama Srbije.

Na 268 stranica punog kolora u knjizi se govori o mnogim, geografski različitim lokalitetima u Srbiji: planinama, rekama i jezerima, potajnicama, kanjonima i klisurama, vodopadima, pećinama, prirodnim kamenim mostovima – prerastima, ali i kulturnoj baštini i spomenicima, naseljima, o Belgijskoj pruzi, Mohovskom kanalu i sredokračić između ekvatora i pola.

Sve tekstove ilustruje više od 150 fotografija.

Svesno je izbegnuto da u knjigu uđu napisi o planinama i drugim lokalitetima o kojima je napisano brdo knjiga ili postoji bezbroj zapisa. Knjiga prezentira, uglavnom, ređe ili retko posećivana, marketinški nedovoljno obrađena, ali izuzetno lepa i vredna mesta. Izuzetak su samo poznata mesta od izuzetnog značaja.

Pošto su opisani lokaliteti razbacani na sve strane, tamo-amo po Srbiji, svakom poglavlju, radi lakše orijentacije, prethodi mapa Srbije sa oznakom lokacije i legendom.

INFO

Knjiga se može naručiti telefonom:

+381(0)21/528-114,

+381(0)64/37-64-666

i na e-mail: nadadamjanovic@sbb.rs

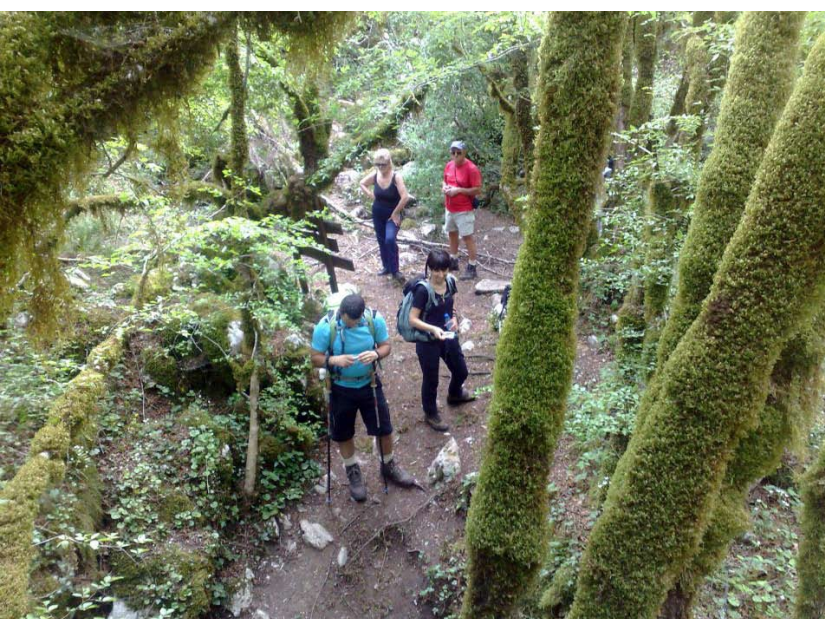
Cena knjige je 500 dinara

Наруџбе:
021/528 114
064/37 64 666
nadadamjanovic@sbb.rs

ISBN 978-86-88983-01-3

Александар Дамјановић и Нада Дамјановић

Тамо - амо по Србији

Kanjonom *Mrtvice*

Družina iz Prekornice uživali su u prirodnim ljepotama rijeke *Mrtvice* (*Crna Gora*)...

Planinari Prekornice odlučili su da 13. maja naprave šetnju kanjonom rijeke Mrtvice. Gostoljubivi kao i uvijek, imali smo i goste. Kanjon se nalazi u centralnom dijelu Crne Gore, u selu Međuriječje, na 38. kilometru puta Podgorica - Kolašin.

Parkiramo se uz magistralu i spuštamo preko drvenog mosta u selo u kojem se Mrtvica uliva u Moraču. Naš put vodi desno, prema selu Velje duboko, markiranom pjesačkom stazom. Kanjon je prepun prirodnih ljepota, pa ekipa ne može da mu odoli, mnogi stanu svako malo da ponešto slikaju, čak i neki koji tvrde da je fotografisanje hobi za „japanske babe“.

Nailazimo na most koji je još knjaz Danilo sazio kao zadužbinu svojoj majci. Odmah pored se nalaze i ostaci vodenice koja je sada već dosta zapuštena. Uz mali uspon ulazimo u kanjon. Na obroncima Maganika prelijepa planinska rijeka napravila je sebi put kroz kanjon čije su litice, bogato obrasle rastinjem, izdižu i na preko 1.000 metara. Voda je cijelim tokom čista i kažu ispravna za piće. Mrtvica je bogata i ribom, pastrmkom i lipljanom. Naizmjenično se smjenjuju modro i tamno zelena boja, a ponekad, kad se zapjenuša u nekom brzaku

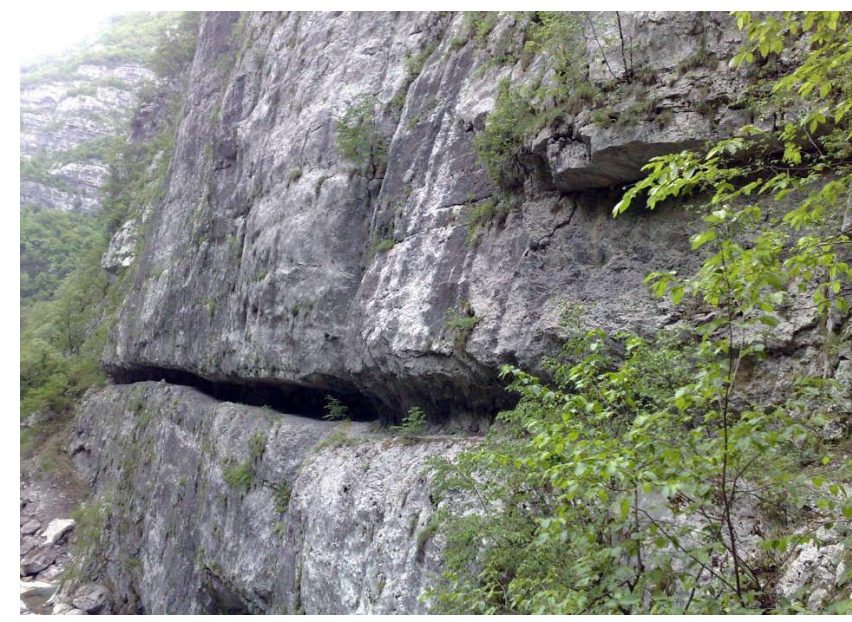
Mrtvica djeluje potpuno nestvarno! Meni najljepši, ali ne i jedini je izvor Bijeli nerini koji se sa visine od preko 20 metara u slapovima uliva u Mrtvicu, čini da voda i ljeti bude hladna. Prolazimo Mrtvičke grede, gdje ponekad, nakon hladne zime, bude i odrona. Ovaj put je bilo i malo snijega. Jedan dio puta je urazan u gredu tako da se prolazi nekom vrstom „polu tunela“. Na desnoj strani vam je stijena, a lijevo veoma dubok kanjon, koji uliva strahopoštovanje. Kapija želja... Čarobno mjesto, kameni luk obrastao mahovinom, spuštamo se i bacamo kamenčić u Mrtvicu, zamišljamo želje... Tu se, po legendi, kupaju vile sa Maganika, ako je želja iskrena i nikom ne škodi, biće ti i ispunjena.

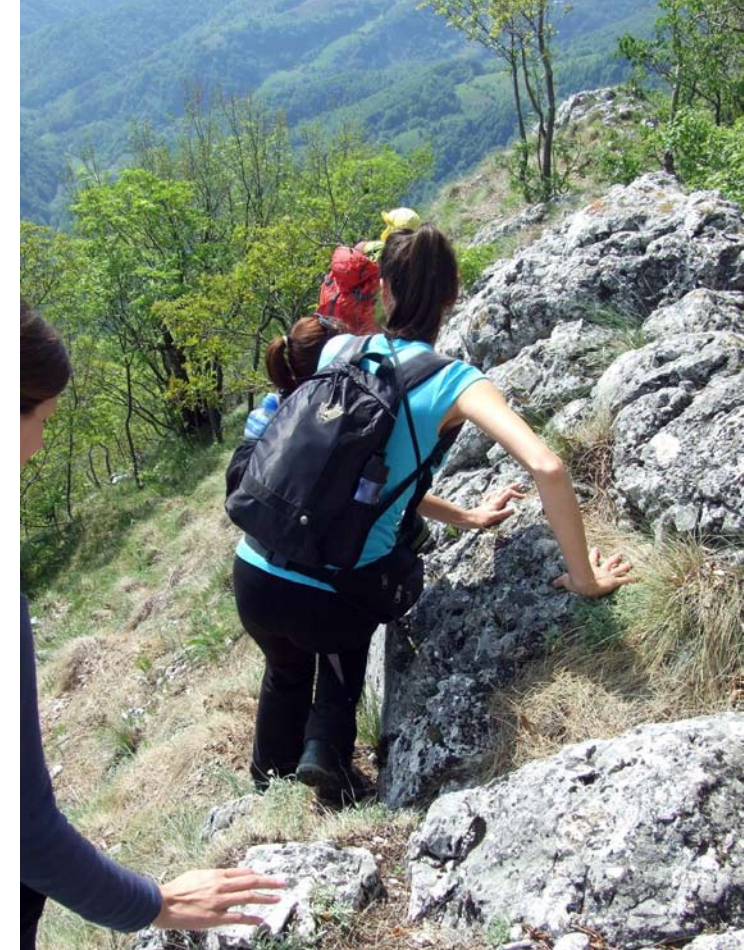
A onda Plaza. Mjesto koje kao da je rijeka napravila samo za odmor. Posle pređenih šest kilometara, rashlađujemo se i uživamo pored vode. Odmorni odlučujemo da krenemo dalje prema selu, ali na našu veliku žalost put je toliko zarastao šibljem da bez kosijera ili nečeg sličnog nismo mogli dalje. Kasnije smo saznali da je i stari drveni most bujica odnijela.

Vraćamo se istim putem i opet stalno zastajem da se divim nečem novom, nečem što do tad nisam primijetila i ako mi je ovo peti prolazak kroz kanjon. Kad god neko od mojih poznanika razmišlja o planinarenju ja ga „nagovaram“ da počne sa ovom turom, jer Mrtvici niko ne može da odoli.

Međuriječje ostaje za nama, a mi se vraćamo gradu i svojim uobičajenim obavezama.

*Tekst i photo:
Branka Bulatović*

Samo ljepota i čisto uživanje

Jablanik i Medvednik (Srbija) bili su meta družine iz pančevačkog PEK „Soko”, koji su 20. 5. uživali u prirodi i veličanstvenim prozorima...

Samo što sam se sinoć oprostio od Valjevskih planina, obilazeći Povlen i Taorska vrela, (stigao kući u 23,30 h), već u sam na nogama u 5 h. Vodim planinare iz Pančeva i Beograda istim putem do Debelog brda.

Duplo brojnija ekipa nego juče, sa dvostrukim nestrpljenjem priželjkivala je pješačenje. Vrijeme kao

kopija subotnjeg. Bijele vreće stratusa su zaklanjale dobar dio plavetnila. Opet izlazak kod spomenika i bez mnogo zadržavanja, već smo na stazi. Ovaj put na suprotnu stranu. Veliki Povlen nam gleda u leđa, dok makadamskim putem idemo ka Jablaniku. Kratka stanka kod planinarskog doma „Magleš”, za sipanje vode na česmi, ozidanoj u hladu drveta. U domu nema nikoga, pa oči pretražuju proplanak, kao stvoren za rakoljenje po njemu. Nastavljamo drumom, a pogled krstari na sve strane. Raskrsnica nas vuče lijevo, za Bobiju. Ovaj put joj se izvinjavamo. Jablaniku smo se najavili na doručak, a Medvednik nas ugošćava ručkom. Uskoro ćemo i Torničku, obećavam!

Već po ulasku u šumu, dočeka nas zeleniš sremuša i njegov divni miris, što širi zdravlje okolinom. Mada

je procvjetao, ubrao malo za salatu. Na vrh Jablanika (1.274 m) izađosmo oko podne. Tu zatekosmo jednog planinara iz Valjeva. On nas je preticao i ostatak staze i bio jedini ljudski stvor kojeg smo sreli do Medvednika.

Po travnatoj zaravni smo se prosuli, vadeći doručak i fotoaparate iz ranca. Mada je izmaglica skrivala horizont, ipak smo nazirali, ponovo, Rudnik, Zlatibor, Taru... sve do Drine. Medvednik se, nezainteresovano, opružio svojim stjenovitim padinama ka Orovačkim planinama. Polusatna pauza je bila dovoljna za okrepljenje. „Hajmo curice, hajmo dječaci!”... Stado ovaca smo poplašili, spuštajući se niz šumarak. Blejali smo jedni u druge, nepovjerljivo. Horovi ptičijeg svijeta, davali su konstantnu draž otupjelim čulima sluha. Kroz šumske tunele, lagano čavrljajući, spustismo se prevojem Sedlo, do padine Medvednika (1.244 m). Četiri puta u četiri pravca

čine još jednu raskrsnicu. Malo pauze dok se spremamo na uspon, koji je nešto jači od prethodnog.

Pravac kroz borovu šumu je na nekim mjestima i markiran. Početak staze je prilično stjenovit, kao i veći dio planine. Medvednik pokazuje svoju originalnost, pod svakom stopom. Za pola sata su svi izašli do vrha, uz neznatno dahtanje. Nije bilo kolateralne štete. Hodamo grebenskom oštricom, sve do vidikovca. A tu, sajam divote! Bobija, Orovičke planine i sam Medvednik, uredili svoje štandove, pa nude stanovnicima prirode sebe na dlanu. Mi uzemo po parče. Pogled vuče rijeka Ljuboviđa, oplođena Zavojšnicom. Ova planinska ljepotica se, grleći Medvednik sa tri strane, stropoštavala u Ljuboviđu, bijesno je grizući svojim vodopadima. Iz klisure se čuo, pomalo, zastrašujući huk. Jastreb nas je nadlijetao, moćno i tiho kao AVAX. Punili smo duše i aparate. Nije bilo mnogo mjesta za riječi.

Uhvaćeni u trenutku, bili smo mali, dio moćnog prizora.

Nevoljno otrgnuti od idile, otpočesmo spuštanje. Uska i strma staza nagonila nas na respekt. Pozvah sve na dodatnu koncentraciju. Bukova šuma je širila mir, svojim ogromnim, stablima. Mirno smo i sišli u podnožje. Livadom, ponad izvora vode, hodamo do makadamskog puta. Neki ljudi nas posmatraju znatiželjno, iz ugodne hladovine. Mašemo pozdrav i nastavljamo odmicati ka domu. Naručen pasulj već u mislima mnogih, postaje primamljiva nagrada. Kroz nepregledne naseobine rascvjetalog sremuša, prolazimo do Zavojsnice. Na samom prelazu tužna slika oborenih stabala. Ogromne količine isječene bukove šume, leže oko rijeke i u samoj vodi, kao posle nekog istorijskog pokolja. Žubor vode kao da umiruje bol. Šapuće istinu o čovjeku: „Ubijajući

INFO

Ako vas tekst **Branislava Makljenovića** zove u avanturu, više podataka o ovim kraju Srbije možete da potražite na sledećoj Internet stranici:

www.valjevozas.net

Informacije o smeštaju na **Jablaniku** (Planinarski dom „Debelo brdo“, 1.040 mnv) potražite na stranici:

www.magles.org.rs

Kontakt telefon:

Tihomir Davidović +381(0)65 257 52 05

mene, ubijaš i sebe, ti, gramzivi ljudski stvoru...”

Pređosmo rijeku, noseći u nogama dan. Sijaset ljepote i opominjućih prizora. Sa puta, kroz žbunje kupina, vidi se krov doma i zaravan ispred. Brzo smo dole, željni uzeti od nedelje sve što nam nudi, prije mraka. Domaćin Sveto, već je ugostio ekipu valjevskih doktora. Nas će da liječi pasuljem i valjevskim pivom. Prijala je terapija! Ručali smo pored glasačkih kutija i naroda koji je dolazio da ispuni svoju dužnost, u drugom krugu izbora. Nije nam to pokvarilo apetit. Punih stomaka i raspoloženih lica, razmjestismo se po klupama ugodnog okoliša. Upijanje slike zalaska sunca i pomaljanja mjeseca, bio nam je prioritet. Od potpunog opuštanja, postadosmo samo sjene, stopljene sa drvećem. Rado bi tako, u nedogled. Ipak, gradovi u nama cvile, uplašeno. Traže svoju dnevnu količinu pripitomljavanja. Vjerne smo slugе. Sjedamo u minibus. Dirigent Boro, elegantno ubacuje u prvu, čime otpočinje ples sa serpentinama. Sumrak je. Prelazimo rijeku Jablanicu. Ispod nas ostaje manastir Pustinja. Pomalo nam je i duša takva. Onda sledi poznati niz: Valjevo, Lajkovac, Lazarevac, Stepojevac...

U Beogradu zastoj saobraćaja još od juče, prekućje... Pomalo prazni i pomalo puni, iskradamo se u noć, prateći markirane staze ka svoja četiri zida.

*Branislav Makljenović
Photo: Zoran Popović*

Sećanje na planinara

U okviru *Planinarskog memorijala „Dimitar Ilievski – Murato”*, na vrh *Pelister (Makedonija)* izašlo je oko 700 planinara...

Tradicionalni planinarski marš „Dimitar Ilievski – Murato” ove godine održan je po 23. put. Početkom maja na vrh Pelistera popelo se oko 700 planinara, u znak sećanja na proslavljanog makedonskog planinara, koji je poginuo 10. maja 1989. godine, spuštajući se sa osvojenog Everesta. Murato je ubeležen kao 264. planinar koji je osvojio najviši svetski vrh.

Kao i proteklih godina, ovogodišnji marš prošao je u savršenom redu, uz izvanrednu organizaciju. Iako se na vrh popelo daleko više planinara, oko 580 njih se upisalo u knjigu jer je red bio dugačak. U maršu je učestvovalo ukupno oko 1.500 planinara, ali bilo je dosta onih kojih se nisu popeli jer uvek imamo i takve koje izbiraju kraće staze i dan provode na Kopanki gde se krčka tradicionalni planinarski pasulj (grav) sa slaninom. Bilo je poslužno preko 800 porcija... Imali smo učesnike sa skoro svih planinarskih klubova od Makedonije, a bilo je i dosta planinara sa strane, pre svega iz Grčke, Bugarske, Srbije, Slovenije, Albanije, SAD...

Petar Nolev

PHOTO: PSK „PELISTER” BITOLA, S. DIMOV

Osposobljeni i za helio spasavanja

U proteklom periodu pripadnici Gorske službe spasavanja Srbije obezbeđivali su manifestaciju „Challenge Race“, ali su učestvovali i na tečaju za helio spasavanja...

Beograd, Košutnjak, 19 maj 2012. – U besprekornoj organizaciji je održana prva trka izazov (Košutnjak Challenge Race Beograd), dok se za bezbednost takmičara pobrinula Gorska služba spasavanja Srbije (GSS). Organizatori „Road Runners Club“, Beograd postarali su se da, kao što su i obećali, bez i jednog organizacionog propusta i manjkavosti značajno povise nivo adrenalina takmičarima i tako obezbede izazov i zadovoljstvo svim učesnicima ovog događaja.

Gorska služba spasavanja Srbije (GSS) je pokrivala ovu trku sa preprekama dužine pet kilometara koja dobrim delom prolazi kroz šumu i teško pristupačan teren sa četiri spasioca, od kojih je jedan pratio učesnike celim putem – trčeći, a drugi na mount-bicikli. Potpuno pokriva svih rizika je bilo obezbeđeno postavljanjem štanda u kome su dežurala dvojica iskusnih spasilaca opremljeni sa svom neophodnom spasilačkom i opremom za prvu pomoć.

Postavljanje sistema obezbeđenja od strane GSS i organizatora se pokazalo kao izuzetno delotvorno, te je tokom ove zahtevne trke kroz prirodu bilo samo dve intervencije GSS-a na saniranju manjih sportski povreda.

Mosor, Hrvatska, 25 – 27. maj - Spasioci Gorske službe spasavanja Srbije (GSS) učestvovali su na međunarodnom tečaju za helio-spašavanje, koji je održan od 25 – 27. maja na liticama Mosora, Hrvatska, pod pokroviteljstvom Gorske službe spasavanja Švajcarske i najbolje ekipe za helio spašavanje na svetu, Air Zermatt. Time je GSS postao jedina organizacija u Srbiji čiji članovi imaju ovaj prestižni međunarodno priznati sertifikat.

Instruktori GSS Danko Medić i Nikola Marković su prvi u Srbiji koji su stekli znanje i zvanje potrebno za pristup i evakuaciju povređenih uz upotrebu helikoptera u letu. Njih dvojica su jedni od 40 polaznika tečaja koji su izvodili instruktori Hrvatske spasilačke službe pod pokroviteljstvom Švajcaraca.

Spasilačka služba Švajcarske i Air Zermatt su „broj jedan“ u svetu u ovoj specijalnosti, koji na svojoj teritoriji znaju napraviti i četrdesetak

Sve dodatne informacije mogu se pronaći na našoj Internet stranici:

www.gss.rs

kao i na stranici Planinarskog saveza Srbije:

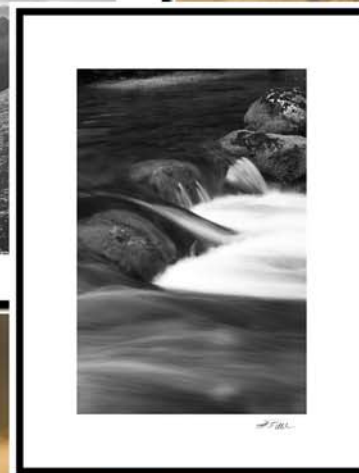
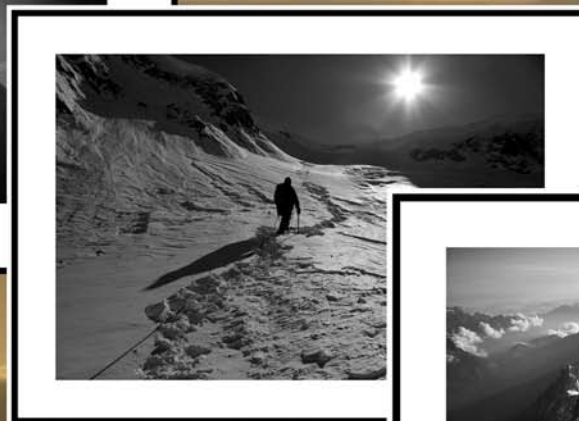
www.pss.rs

helio spašavanja dnevno. Oni su prvi počeli sa sprovođenjem najzahtevnijih stenskih helikopterskih spašavanja, uključujući i one u masivu Himalaja.

GSS Srbije prednjači u osvajanju svih najmodernijih tehnika spašavanja, bilo da je to spašavanje iz stena, pećina ili urbanih uslova. Uz to GSS održava izuzetno dobru saradnju sa ostalim spasilačkim službama iz regiona zapadnog Balkana, i aktivna je na formiranju i unapređenju strategije ka povećanju nivoa regionalne bezbednosti.

Aleksandar Tijanić fotografije
Ograničene serije umetničkih fotografija

www.aleksandartijanic.rs
info@aleksandartijanic.rs
mob: +381 63 210 983

Aleksandar Tijanić

Jedno savršeno mestašce

Sasvim obično - neobična reka *Gradac* kod Valjeva (*Srbija*) odlično je mesto za *kampovanje...*

Kampovanje je vid rekreacije, za koji vam, osim osnovne opreme, nije potrebno ništa drugo do dobra volja, pozitivan duh i, kao što je slučaj u ovoj priči, dobra ekipa. Naravno, potrebno je i dobro mesto za kampovanje, a Gradac je jedna od najčistijih reka Evrope. Njen tok se završava u gotovo samom centru grada Valjeva. Bogatstvo Gradca ogleda se u čistoti obala i pitke vode, očuvanosti prirodnih staništa retkih životinjskih i biljnih vrsta, velikom broju pećina... Upravo zbog toga Gradac je mesto jednog obično - neobičnog tradicionalnog okupljanja za 1. maj.

Polovinom aprila već počinju pripreme za kampovanje. Ranije to su bili sastanci uz kafu ili pivo, no sada se dogovori konkretizuju: šta ko od članova ekipe donosi, gde je čija oprema, ko gde postavlja šator, šta nedostaje a šta ne nedostaje za ovaj uranak, šta je ostalo od prošlogodišnjeg, ko koga novog dovodi u kamp... Razgovori se vode putem socijalne mreže (živimo u modernom vremenu, zar ne?) i to su čitave „filozofske“ prepiske, šale, poneka opaska, ako se, pak, mišljenja među članovima ekipe ne poklapaju u nekim stavkama... I, kako se približava datum polaska, tako se broj poruka udvostručava, utrostručava... Na kraju se svi samo ugase i nestanu iz modernog sveta - jer stigao je dan polaska! Neki iz različitih delova Srbije stižu vozom, neki koriste automobile, a neki pristižu „dvojkom“ - pešice. Svi puni adrenalina i, kako se približavamo kampu, uzbuđenje raste. Lica su nasmejana, oči kampera se cakle, atmosfera raste, kreće se pozitivnom putanjom. A kako i ne bi kada smo svedoci neverovatne slike Majke Prirode koja stvara bajku koja se zove sloboda, a čiji smo učesnici mi... dok nas opija čist vazduh, dok voda huči po kamenju, stvarajući svoju melodiju, dok se Sunce probija kroz košnje drveća snimajući na svojoj filmskoj traci, u svoj svojoj čistoti ►

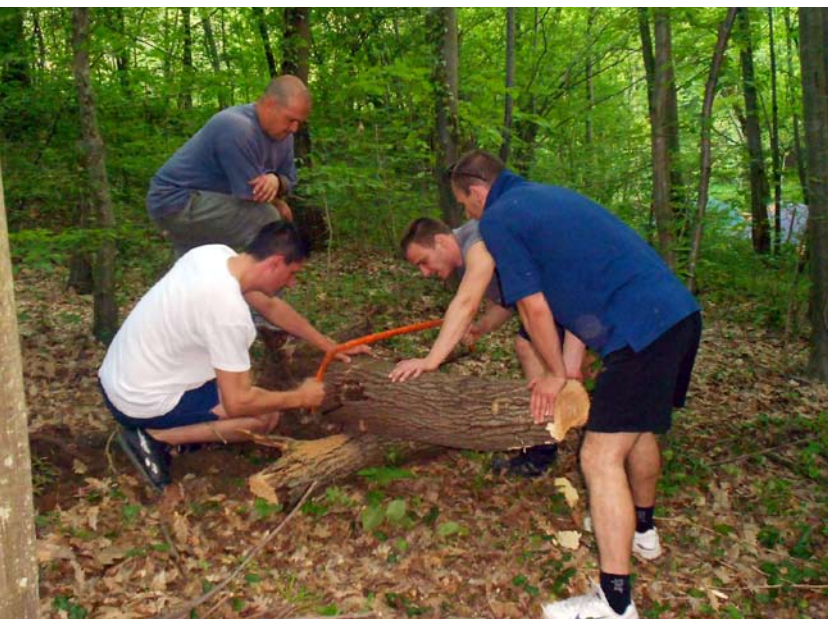
i grandioznosti. To su oni momenti koji vas ostavljaju bez daha.

Stižemo u kamp! Kratak odmor, poneka prozorena reč, tišina među nama. Adaptacija svih nas na divotu Gradca, i odmor od grada i svega onoga što nam on nameće. Polako, nakon pauze, počinjemo sa raspoređivanjem kampa. Neki odlaze po drva za uveče neki postavljaju šatore, jedni prave male brane uz obalu, koje ćemo kasnije koristiti kao „prirodni frizider“, drugi otkopavaju zakopano „blago“ (delovi opreme koja se tu čuva, ne iznosi iz kampa, i uvek je

tu za naredne godine). Doduše neki i sede, odmaraју, kako kažu: „Čuvaju snagu i prikupljaju energiju za noći i dane pred nama“. Kako dan odmiče, umor stiže i relativno rano odlazimo na spavanje. Treba zaista prikupiti energiju za tih „par“ dana... „Par“ kako se na početku dogovorimo, a obično ispadne oko sedam dana kampovanja.

Dan drugi, kamp je zaživeo, a i mi sa njim. Obično nekolicina nas odlazi u šetnju, neki do izvora Gradca, neki do Jerininog grada, neki do Konjičkog kluba „Gradac“, a oni kojima po dogovoru, pripada čast da spremaju ručak, ostaju u kampu. Temperatura je prava letnja - prevari nas da je letnji kamp, a ne prvomajski. Kupanju u najlepšem i najpogodnijem viru u toku reke Gradac, u Kraljevom kampu, sunčanju, i priči, kao i tišini među nama - nikada kraja. Činjenica je da ne uživamo samo u razgovoru, već i u tišini. I baš su upravo ti trenuci mnogo vredniji. Ta je tišina među nama tako „glasna“ i duboka, jer Priroda nas prožima i spaja sa nama samima... U potpunosti! Noću, uz zvuke gitare, počinju prepričavanja i sećanja na sva prošla okupljanja, ko opravdano nedostaje u ovogodišnjem kampu... Jer neverovatno je, a ni sami ne znamo razlog zašto je ovaj kamp tako poseban, te na neverovatan način spaja ljude i svake godine pomaže u sklapanju novih prijateljstava, a obično i podari bar jedan novi par. Imamo već i višechlane porodice, novopečene mladence, a neke se ljubavne priče, pak, nikada nisu završile. Čudan je Kraljev vir... Da li je to sinhronicitet (princip bezuzročne povezanosti), ili baš upravo ta sloboda i opuštenost, duhovni mir koji nam on daruje kada ►

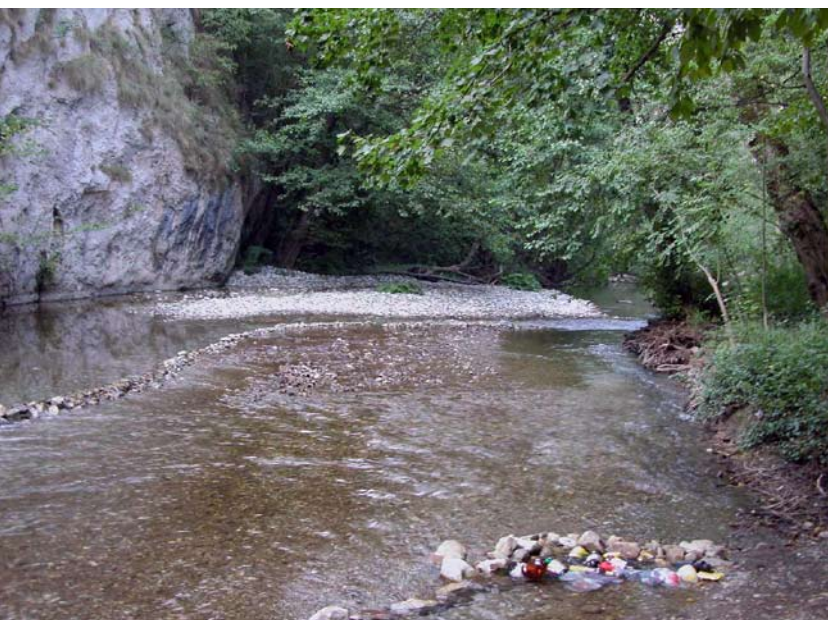

dođemo... Ili smo to mi sami, ili je ovo „začarani“ kamp... Još nismo utvrdili!

Novi dan se budi, vatra tinja, taman koliko je potrebno za pristavljanje jutarnje kafe – da se okrepe neumorni, a umorni isprate na spavanje. Ako bih pisala da je svaki dan isti, to ne bi bila istina, jer ovde energija teče, u korak sa Gradcem, menjajući, kao i on svoj tok, u određenim momentima atmosferu, događaje, pa i samog čoveka, a naročito one koji ga prvi put posete. Šetnje, kupanja, lov (doduše zavisi ko šta ili, pak, ko koga lovi), ribolov, trekning do Golubije stene, Deguričke pećine, Šarenog platna, Ekološkog domaćinstva „Pače“, spuštanje kanapima niz stene, obilazak ostalih kampova, prepirke, šale, samo su neke od svakodnevnih ili svakonoćnih aktivnosti.

Da li je Gradac mesto, koje svojom lepotom omađija posetioce, dođite i uverite se sami. Posetite ga, u jednodnevnom izletu, ili tu postavite svoj

kamp. Znamo da je lepota u očima posmatrača i da od nas samih zavisi koliko ćemo čistote i uživanja u svim blagodatima i čarima moći da iskusimo prilikom posete Gradcu u svakom dobu godine. Čak i kada nikoga tamo nema, on i dalje teče...

„Kao cvet u pustinji. Niko ne mora da zna da je procvetao i da širi svoj miris, i tome posvedoči. On će i dalje širiti svoj miris. Ne daje se nikome - jednostavno se daje...” Osho.

Svaki kamp ima svoju priču. Ovo je naša.

Tekst: Svetlana D. Petković

Photo: Veselo društvo Kampa „Kraljev vir”

Avantura, snaga, izdržljivost, lepota, moć... Neka tvoja čula oseće maraton. Da ti srce kuca u ritmu noćne muzike, da ti disanje prati talase Dunava, trči pod zvezdama, trči 3. Noćni maraton u Novom Sadu.

Atletsko rekreativni klub „Fruška gora”, **23. juna u 21 h** na Sunčanom keju u Novom Sadu, organizovaće:

3. Noćni maraton

Prateće trke manifestacije su:

- **maraton** (42,195 km)
- **polumaraton** (21,095 km)
- **mini maraton** (4 km)

Više informacija na:

www.arkfruskagora.org.rs

Jer ja hoću da trčim noću

3. Noćni maraton

23.6.2012. Sunčani kej 21 h
Novi Sad

Putovanje svetom *bez novca*

Upoznajte *Michaela Wigga*, koji je na svom putu *od Evrope ka Antarktiku* za 150 dana prešao više od 40.000 km, preko četiri kontineta i kroz jedanaest zemalja. I sve to *bez prebijene pare...*

Tridesetpetogodišnji Nemač Michael Wigge je novinar, redatelj i pisac, poznat po priložima sa karakterističnom mešavinom istraživačkog novinarstva i humora. Ukratko, njegova specijalnost su kulturna pitanja koja on ispituje na vrlo zabavan način. Moglo bi se reći da je i njegov projekat „Kako putovati svetom besplatno” upravo jedno ►

Krenuo je na kraj sveta...

takvo istraživanje, jer ovo nesvakidašnje putovanje dugo 150 dana i 40.000 km ima za cilj da dokaže da je moguće posetiti i najudaljenije delove sveta, a da vam pritom nije potreban ni jedan jedini novčić. Zvuči kao naučna fantastika, ali na svom nekonvencionalnom putovanju, on sreće neobične ljude, upoznaje fascinantne kulture, spava na ulici s beskućnicima i jede cveće. Uz pomoć više od 100 ljudi Wigge uspeva da dobije besplatnu hranu, smeštaj i prevoz, što mu omogućava da putuje diljem četiri kontinenta i jedanaest zemalja. Ovaj neobičan putopisni dnevnik kombinuje avanturu s duhovitim situacijama i otkriva kakav je zapravo odnos ljudi prema novcu.

Moja planeta: Zašto ste započeli projekt „Kako putovati svetom besplatno“ i koji je bio njegov cilj?

- Oduvek sam maštao da putujem na Antarktiku. Budući da mi je uvek nedostajalo novca za to, mislio sam da ipak treba da pokušam da to uradim - bez njega. Tako sam ostavio novčanik kod kuće i krenuo na putovanje, a kasnije su

mi se ostvarili moji dečaćki snovi.

Moja planeta: OK, a da li je zaista moguće putovati bez novca? Uvek vam treba hrana, mesto za spavanje, imate troškove putovanja... Na vašoj internet prezentaciji stoji da ste između ostalog spavali na ulici sa beskućnicima i jeli cveće... Koliko je sve to teško?

- Svakog dana sam imao da rešim tri stvari: besplatno putovanje, besplatan smeštaj i besplatnu hranu. Za hranu je bilo najlakše, jer sam vlasnicima prodavnica i restorana nudio nešto zauzvrat, kao što su čišćenje, pranje suđa i tu sam u 80 odsto slučajeva bio uspešan. Smeštaj sam uglavnom nalazio preko sajta www.couchsurfing.org. Suština te ideje

Malo nogom

je da razni dobri ljudi širom sveta obezbeđuju besplatan smeštaj. Imao sam kod sebe notebook i odlazio sam na mesta gde postoji besplatni bežični internet, pa tako dolazio do informacija gde bih mogao da prespavam. Samo putovanje bilo je mešavina stopiranja, rada na brodovima, pešačenja i voženja bicikla.

Malo stopom

Moja planeta: Da li ste tokom putovanja imali neku neugodnost ili loše iskustvo?

- Veoma retko. Ukrali su mi jednom MP3 plejer dok sam spavao na plaži. Dok sam boravio u Peruu izbio je požar u zgradi u kojoj sam spavao, ali sam imao sreće da uspejem da napustim svoju sobu na vreme. I to je sve!

Moja planeta: Da li vam je nekada palo na pamet da odustanete od svega?

- Bilo je svega! U teškim situacijama sam se uzdao u svoju dovitljivost i smisao za humor. Tako sam jednom prilikom, u trenucima očajja, prolaznicima nudio „borbu jastucima“. Ljudima su se generalno sviđale otkaçene ideje. Ponudili bi mi nešto hrane ili koji novčić, nakon što su me udarili jastukom. Takve i slične stvari su mi pomogle da prebrodim i najgora iskušenja.

Moja planeta: Koje je bilo vaše najbolje iskustvo i mesto gde ste bili?

- Antarktik – cilj mog putovanja! To je takvo neverovatno mesto, tako je veliko i tako netaknuto. Fasciniran sam Antarktikom. Posle toga, sve je limunada...

Moja planeta: Vi ste novinar, pisac, reditelj, komičar... Kako vam ta zanovrsnost pomaže u vašem radu i avanturama na koje idete?

- Sve to mi je pomoglo da lakše pristupim ljudima i da ih ubedim da je u životu vredna borba. Bitno je da se ne predaju lako i ne odustanu već kod prve prepreke.

Jeo je cveće...

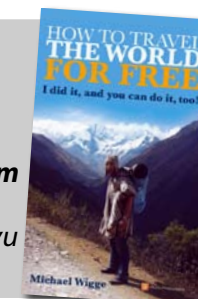

...i kokosove orahe (levo), ali je stekao gomilu prijatelja (desno) i ostvario cilj (dole)

INFO

Knjigu Michaela Wiggea „Kako putovati svetom besplatno“ možete poručiti putem internet stranice: www.howtotraveltheworldforfree.com Na istom mestu možete da poručite i DVD, kao i da besplatno pogledate prvu od pet epizoda.

Moja planeta: Koja je vaša poruka za buduće „putnike bez novca“? Imate li neki savet za njih?

- Uvek koristite filozofiju razmene - „tante za kuriku“. Ponudite nešto nekome, makar to bila samo smešna priča i ljudi će vam zauzvrat pomoći. Imajte na umu da osmeh radi pola posla! ■

Leto u znaku bicikla

Kopaonik, Zlatibor i Stara planina (Srbija) spremno će dočekati bajkere, jer će za ovu sezonu biti pripremljene staze za mountain bike...

Nakon uspešne zimske sezone, Skijališta Srbije se uveliko pripremaju za letnji period. Za nastupajuću letnju sezonu za sve turiste koji planiraju da svoje leto provedu na Kopaoniku, Zlatiboru ili Staroj planini, Skijališta Srbije pripremaju brojne aktivnosti. Jedna od novina za ovo leto u sva tri centra je mountain bike odnosno planinski biciklizam, za koji su pripreme staza uveliko u toku.

U ski centru Kopaonik pripremaju se staze predviđene za planinski biciklizam, a adapteri za prevoz bicikala biće instalirani na žičari Pančičev vrh. Jedna od trasa kojom će prolaziti staza za planinski biciklizam je od izlaza žičare Pančić preko staze Malo jezero, pa sve do polaza žičare. Predviđena je i staza od Crne i Crvene Duboke, preko krčmarskog puta i staze Mašinac do polaza žičare Pančić. Za brži i uzbudljiviji spust, pored vožnje bicikala niz padine Kopaonika, svi zainteresovani će biti u prilici da isprobaju ASP scooter i mountaintcart, vozila koja su specijalno dizajnirana za planinske uslove.

U ski centru Tornik se i ove godine nastavljaju letnje aktivnosti, pa se pored planinskih šetnji, tubinga, panoramskih vožnji žičarom, pripremaju staze za planinski biciklizam. Pripremaju se tri trase koje će biti prilagođene svim kategorijama biciklista. Trase će prolaziti kroz postojeće šumske puteve, ribnički put, kao i ski putevima do polazne stanice šestoseda.

Adapteri za prenos bicikala u ski centru Tornik biće instalirani na šestosednoj žičari, dok će adapteri za skije na gondoli na Staroj planini prilagoditi nameni prenosa bicikala za letnji period.

Početak letnjih aktivnosti u centrima na Ko-

paoniku, Zlatiboru i Staroj planini predviđen je sredinom juna.

Pogledajte kako izgledaju specijalno dizajnirana vozila za planinske uslove ASP Scooter i mountaintcart.

www.skijalistasrbije.rs

Ovaj Australijanac čvrsto je rešio da promeni svet! Počeo je od sebe, a osnovni kriterijumi su mu čista energija, ekološka održivost i edukacija... I sve to u morskim dubinama!

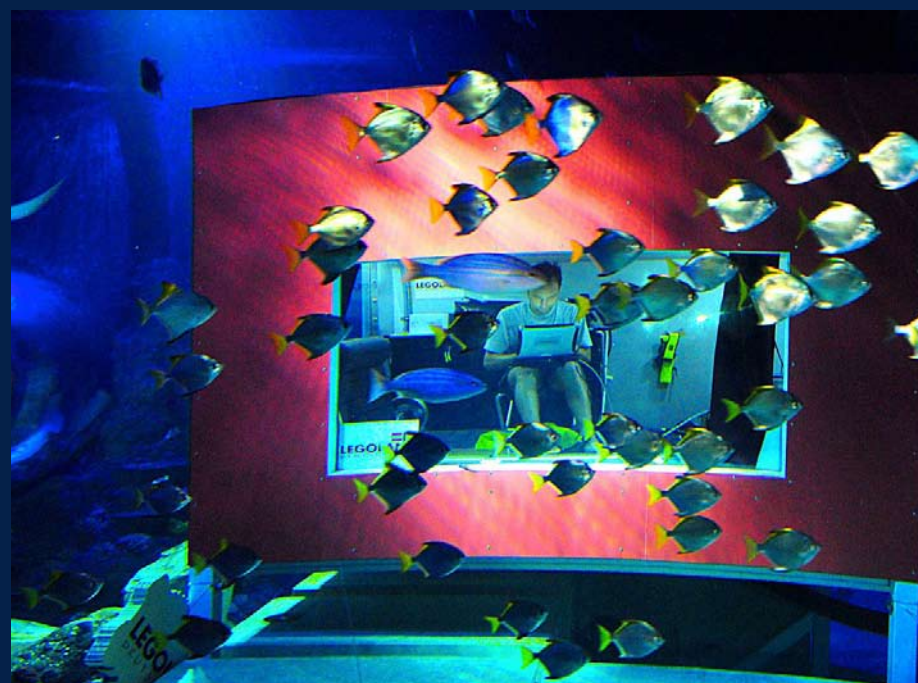
Sigurno ste već čuli poneku vest o neverovatnim podvodnim poduhvatima... Neko je danima živeo pod vodom, jedan tip je pedaliranjem proizvodio „čistu“ energiju boraveći u kutiji na dnu bazena, a nekakav naučnik dizajnirao je podmornicu bez propelera, koja radi na „ljudsku energiju“. Hm, sve to učinio je Lloyd Godson. Ovaj Australijanac na privremenom radu u Grčkoj stoji iza gomile projekata koji se bave rešavanjem ekoloških problema u morima i okeanima, kao i zaštitom životne sredine uopšte, a sve to čini na zabavan, provokativan i naučni način. Koristeći razne tehnološke inovacije Godson neprestano dokazuje da je proizvodnja „čiste“ energije jednostavna, te da podvodni svet nudi neslućene mogućnosti da ljudska vrsta najzad počne da vodi ekološki prihvatljiv način života.

Lloyd Godson rođen je u gradu Albury u Australiji, a živeo je, studirao i radio na Antarktiku, Australiji, Bahamima, Kanadi, Danskoj, Nemačkoj, Grčkoj, Indoneziji, Novom Zelandu, Panami i Sjedinjenim Američkim Državama. Ima laskavu reputaciju „ludog naučnika“.

Morske dubine oduvek su privlačile ljudsku pažnju, međutim, iako se tehnologija razvija brzim tempom i dalje nismo u mogućnosti da ih u potpunosti istražimo. A postavlja se pitanje da li uopšte imamo pravo da se više mešamo u poslove prirode? Zagađen vazduh, zagađeno zemljište, povećana kiselost okeana, otpad, prekomeran ribolov, ugrožene vrste, klimatske promene... lista problema je duga. Zato pažnju treba usmeriti na ljude koje uvode promene, traže rešenja i dele svoje znanje, a Godson je kao poručen za to.

Ovaj Australijanac svoje znanje, iskustvo, ali pre svega ljubav prema vodi pokušava da približi svima a posebnu pažnju poklanja omladini. Možda zbog toga što je njega nauka počela da privlači već od treće godine. Za svoje uspehe više puta je nagrađivan, a danas se, sa Carolinom, suprugom i

Podvodni život s Lloydom Godsonom

partnerkom u naučnim projektima, uspešno bavi onim što je i sanjao, naukom na zanimljiv i na ni malo lak način.

Njegov prvi, a ujedno i najdraži, podvodni projekat BioSUB omogućio mu je da tokom aprila 2007. godine živi pod vodom 12 dana, u tankeru sa samoodrživim ekosistemu koji je sam projektovao. To je bio njegov dugogodišnji san a, kakve li podudarnosti, upravo za pokretanje ovog projekta dobio je stipendiju magazina „Australian Geographic“ za najšaviju avanturu „Live Your Dream“.

Nakon toga usledio je „Amfibijski život“ - putovanje u Omeru 6. To je mala podmornica u obliku torpeda koji se odlikuje biološki inspirisanim dizajnom koji imitira stil plivanja pingvina. Ona nema klasičan motor, već je pokreću ljudski mišići. Prvi test za Omera 6 bilo je mitsko putovanje od Kefalonije do Itake oktobra 2009. godine. Kako Godson kaže, ovaj projekat je i otkrio da mu je bio i najteži zbog brojnih dozvola koje su mu bile potrebne.

Nakon ova dva zapažena projekta usledio je i rekord! U akvarijumu „Legoland“ u Nemačkoj, ušao je 30. marta 2010. godine i nakon 336 sati i 2.502 vat-sati ljudski proizvedene energije upisan je u Ginisovu knjigu rekorda. Projekat „Legoland“ pod nazivom „Grad ispod mora“ predstavljen je

u poznatom dokumentarcu „Istraživanje planete Zemlje“ na Nacionalnoj geografiji 11. novembra 2010.

Bitno je napomenuti da su svi njegovi projekti ekološki, da energiju dobija pedaliranjem, a za proizvodnju kiseonika koristi alge u bioreaktoru. Sve to zahteva mnogo fizičkih naprezanja, pa Godson mora da bude izuzetno dobro fizički spreman da bi uspešno realizovao svoje naučne eksperimente. I Forest Gump bi pozavideo na broju kilometara koji ovaj naučnik pređe tokom raznih aktivnosti! On svaki dan trči 10 do 20 kilometara, a trasa njegove najduže trka bila je duga 105 km.

- Danas je neophodno biti fizički aktivan, bilo da je u pitanju šetnja ili neki ekstremni sport. Ja trčim, plivam i ronim, a bitno je da u svemu tome uživam. Za sve treba imati entuzijazma, jer u suprotnom nema svrhe. Treba samo da budemo strpljivi kad je u pitanju trčanje dok je za ronjenje izuzetno bitna bezbednost – kaže Godson.

Tokom trčanja društvo mu pravi i pas Bisko, koji kao i vlasnik uživa, u maratonima i već je nagrađivan zbog svojih uspeha. Ovaj tridesetdvogodišnji naučnik je vegetarijanac i na ovaj način on i dalje daje svoj doprinos poboljšanju i očuvanju naše Planete.

Godsonovi projekti su savršeni primeri kako tehnologija, prirodne nauke i sport mogu zajedno da funkcionišu, bez ugrožavanja životne sredine. Posetio je mnoga podneblja, živeo je i radio u raznim zemljama, a na moje pitanje koja je po njegovom mišljenju najbolje mesto na Zemlji za istraživanje sa aspekta biologa, njegov odgovor je bio – Indonezija. Razlog za to je bogat biodiverzitet. Da podsetimo, Indonezija ima 515 vrsta sisara, 511 vrsta reptila, 1.531 vrsta ptica, 270 vrsta vodozemaca. Ova zemlja je u

prvih pet na biljnoj raznovrsnosti s procenjenih 38.000 viših biljnih vrsta. Neke vrste su otkrivene tek u 20. veku. Međutim, postoje podaci da je je ovo prirodno bogatstvo već ozbiljno ugroženo. A slično je stanje i sa okeanom, brojni problemi od klimatskih promena, prekomernog ribolova, acidifikacije, kao i porast turizma, doveli su do ugroženosti mnogih vrsta. Godson ističe da je samo 0,6 % okeana zaštićeno, a slično je stanje i kad je u pitanju istraživanje morskih dubina. Nedavno je američki reditelj i istraživač morskih dubina James Cameron osvojio „podvodni Everest“ - Marijanski rov, najdublji deo svetskih okeana (oko 11 km), što je podvodni svet ponovo vratilo u žižu interesovanja. A da li Godson ima planove za istraživanje ovih dubina?

- Trenutno ne razmišljam o tome, postoji toliko mnogo drugih mesta na koja se može usmeriti pažnja. To je, pre svega, kreativnu i inovativnu edukaciju dece i omladine, koja su vrlo zainteresovana za moje projekte. Bitno je pristupiti na zanimljiv način, pokazati kako fizička aktivnost uz pomoć tehnologije može da doprinese očuvanju životne sredine, i kako možemo sami da proizvedemo energiju za rad računara, kako sam i sam činio – kaže Godson.

Danas se velika pažnja poklanja traženju alternativnih izvora energije i u svom tom traženju bitno je biti zanimljiv najmlađima. Njegov edukativni projekat „Tik and Bubbles Foundation“ ima za cilj da obogati znanje mladih ljudi, da poveća njihovu brigu prema podvodnom svetu, poboljša zdravlje, kao i očuvanje biološke raznovrsnosti. O problemima okeana našim čitaocima preporučuje dokumentarac „The End of the Line“.

Razgovor sa Lloydom Godsonom
priedila Marija Boljević

INFO

Više o Lojdu možete saznati na njegovoj internet stranici:

www.lloydgodson.com

Više o projektu „Tik and Bubbles Foundation“ potražite na internet stranici:

www.tikandbubbles.org

Magazin o ekologiji, zaštiti životne sredine, održivom razvoju i zdravim stilovima života

Prodaja u pretplati

**Sve informacije na telefon:
+381(0)65 888-08-57**

Žedna pećina

Tajne podzemlja *Dubašnice i Lazarevog kanjona (Srbija)* otkrili speleolozi SAIS-a...

Istočni deo Kučajskih planina od davnina je privlačio pažnju istraživača, naučnika, putopisaca, zaljubljenika u prirodu i prirodne retkosti uopšte. Razlog da se jedna vrsta ljudi, koje pokreće neutoljiva žed ka otkrivanju nepoznatog i mapiranju tek otkrivenog, okrene ka istraživanjem ovog dela Srbije, verovatno velikim delom leži u čarima Lazarevog kanjona, kao i jamama, ponorima i pećinama koje se nalaze u ovom prelepom krečnjačkom kraju istočne Srbije.

Sam Lazarev kanjon se nalazi na petnaestak kilometara od Bora, a usekla ga je Lazareva reka, i to između vrhova Malinik (1.158 m) na jugu, i krečnjačke površi Dubašnice, nadmorske visine do 1.000 m. Na ovaj grandiozni kanjon uzvodno se nadovezuju manji i plići kanjoni Mikuljske i Pojenske reke, kao i kanjon Demizloka. Dužina kanjona je nešto više od četiri kilometra, dok se dubina kreće od 300 do 500 metara, često sa gotovo vertikalnim liticama.

TAJNE PODZEMLJA

Interesovanje prvih istraživača za ove krajeve vraća nas unazad nešto više od stotinu godina, sa prvim posetama osnivača srpske naučne speleologije, Jovana Cvijića. Njegova istraživanja su uglavnom vezana za Lazarevu pećinu, tada poznate dužine od svega 800 m. Pored istraživanja borskih speleologa, značajan doprinos rasvetljivanju tajni podzemlja ovog bajkovitog kraja dali su valjevski speleolozi pod vođstvom dr Radenka Lazarevića, najstarijeg živog speleologa današnjice. Njihova istraživanja tokom sedamdesetih godina 20.

SPELEOLOZI ISTOČNE SRBIJE

Klub ekstremnih sportova „Rock and Ice“ iz Bora, godinama ima i aktivnu speleološku sekciju, koja je širom zemlje poznata i pod klupskim nazivom **SK „Bradana“**. Klub se bavi speleološkim istraživanjima na prostoru Istočne Srbije, a upravlja i zvaničnim istraživanjima Lazareve pećine. Tradicionalno sarađuje sa speleolozima iz Beograda i Valjeva, ali i sa speleološkim školama iz Francuske, Bugarske, Rumunije.

Kontakt osoba je Robert Mišić:
skbradan@sezampro.rs

veka dala su pretpostavku o postojanju grandioznog pećinskog sistema koji se nalazi duboko u dubašničkoj površi, a čije segmente čine delovi poznatih i istraživanih pećina - Lazareve, Vernjikice, Hajdučice, Mandine pećine, Stojkove ledenice...

DESET KILOMETARA U LAZAREVOJ PEĆINI

Do velikog pomaka u istraživanju dubašničkog podzemlja došlo je 2001. godine kada ekipa borskih speleologa (speleolozi Kluba ekstremnih sportova „Rock and Ice“) pod vođstvom svog predsednika Roberta Mišića otkriva nastavak Lazareve pećine, koja je do tad „merila“ nešto više od 1.700 m. Speleolozi su tada preronili sifon na do tada poznatom kraju pećine i prodrli u pećinske kanale za koje će se ispostaviti da se pružaju duboko unutar krečnjačke površi Kučaja, paralelno sa Lazarevim kanjonom, potvrđujući pretpostavke o postojanju grandioznog pećinskog sistema. Ono što je speleologe čekalo posle preronjenog sifona spada u ostvarivanje sna svakog istraživača – do tad neviđen i samo slučen raznolik pećinski nakit, stalagmiti i stalaktiti visine i do desetak metara, nezauzdana pećinska reka i pećinski kanali velikih dimenzija. Pojedine kanale pećine speleolozi sa pravom upoređuju sa lepotama Resavske pećine ili čak Postojnske jame u Sloveniji. Danas je u Lazarevoj pećini izmereno i ucrtano gotovo 10,7 kilometara pećinskih kanala koji se pružaju u više nivoa, a ozbiljnija istraživanja tek slede – kako na samoj dubašničkoj površi, tako i u samoj pećini. ▶

ŽEĐ ZA OTKRIĆEM U ŽEDNOJ PEĆINI

Otkriće u svakoj oblasti života nije uvek slučajno, pa je tako i u speleologiji. Speleolozi SAIS-a (Speleološka asocijacija Istočne Srbije, ogranak „Rock and Ice“), tokom prvomajskih praznika ove godine u akciji traženja novih pećina (tzv. rekognosciranja) u nepristupačnim delovima Lazarevog kanjona locirali su još nekoliko „novih“ pećina. Jedna od njih, ispostaviće se, veoma je zanimljiva.

Kako visoko na liticama kanjona sunce nemilosrdno prži, a rezerve pijaće vode se lako smanjuju, nazvana je, maltene kroz šalu, „Žedna“ pećina. Već u ulaznom delu, naišli smo na pećinske stubove koji nalikuju na grandiozni nakit pećine Vernjikice, koja se nalazi nešto niže, na strani kanjona. Da ovo neće

SAIS

Speleološka asocijacija Istočne Srbije je klub u osnivanju, a članovi i saradnici su kluba „Rock and Ice“. Članovi kluba su iz Knjaževca i Zaječara, a bave se istraživanjima na prostoru istočne Srbije, od Svrljiških do Kučajskih planina.

Kontakt osoba je Mladen Milošević
mladen.caver@gmail.com

Blog možete pratiti na adresi:
www.sais-cavers.blogspot.com

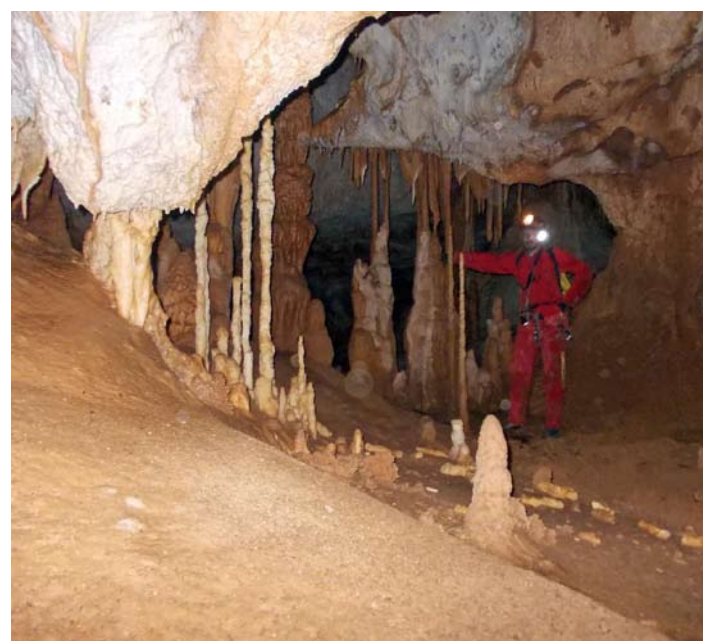
biti kratka pećina, pokazala je već prva dvorana, bogat pećinski nakit i – jamski spust. Narednim istraživanjima utvrdilo se da je pećina krcata nakitom, koji na nekoliko mesta pregrađuje pećinske kanale, dok su ambisi i vertikalni procepi na svakom koraku.

Mišljenja smo da je pećina genetski jedan deo postojećeg „dubašničkog sistema“, dakle stariji brat obližnjih kraških lepotica Vernjikice i Lazareve pećine, na šta ukazuju i prva merenja pravca pružanja pećinskih kanala. Ko zna, možda je Žedna pećina jedan od mogućih silazaka u podzemlje Dubašnice, u kanale koji bi se spojili sa do sada istraženim delovima Lazareve pećine ali i nastavili dalje, u središte pećinskih odaja istočnog Kučaja.

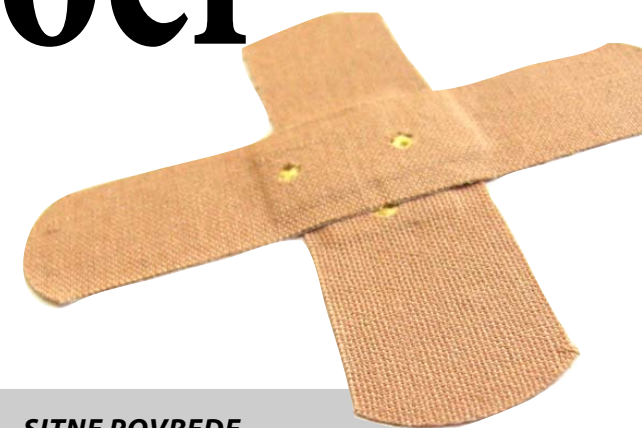
FOSILNI NALAZ KOZOROGA

Otkriće Žedne pećine nema samo geomorfološki i speleološki značaj. Već u nižim delovima prve pećinske dvorane otkriven je deo lobanje i rog ne tako malih dimenzija. Nakon konsultacija sa beogradskim Prirodjačkim muzejem i kustosom Milanom Paunovićem, data je pretpostavka da se radi o vrsti kozoroga, životinji koja je živela u srednjem pleistocenu, negde u periodu od pre 120.000 do 780.000 godina. Valja napomenuti da se radi o podacima koje tek treba proveriti nakon posete paleontologa i detaljnijih iskopavanja u kanalima Žedne pećine i analiza koje će uslediti.

*Tekst: Mladen Milošević
Photo: Rock and Ice, SAIS*

Kako pomoći u planini?

Pored najvažnijih stvari koje treba da sadrži svaki komplet prve pomoći u prirodi, poželjno je da imate i neko osnovno znanje kako biste sve to znali da iskoristite...

U ovom slučaju dozvoljavamo vam da budete egoistični! Mislite na sebe! Upravo zbog prilika outdoor aktivnosti uvek treba da nosite svoj „first aid kit“ iliti „prvu pomoć“. Isključivo zbog sopstvene sigurnosti naučite i da ga koristite. Ukoliko umete da pomognete sebi, znaćete da pomognete i drugima, a to je najvažnija „misija“ u planini: da se svi srećno vrate kući!

Za to nije potrebno da budete ekspert ili u namanu ruku doktor nauka. Važno je da znate da prepoznate problem i kako da ga rešite, a da pritom ne napravite štetu. Što više znanja imate lakše ćete vladati situacijom i imati više samopouzdanja, pa će i vaš učinak imati efekta - zlu ne trebalo!

Ali krenimo redom! Šta nas to najčešće muči dok upražnjavamo razne outdoor aktivnosti?

FAKTORI RIZIKA

Najčešće povrede:

- uganuće i iščešanje 50%
- povreda mekih tkiva 31%
- povrede glave 4%
- prelom 3%
- bol vezan za zube 3%
- ostalo 5%

Uzročni faktori:

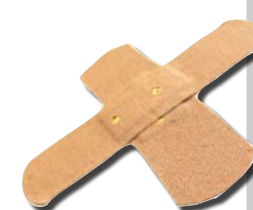
- pad 28%
- iscrpljenost 27%
- prethodna istorija bolesti 7%
- životinje, insekti, biljke 6%
- vatra, vrela voda 4%
- ostalo 28%

SITNE POVREDE

Žuljevi – Dezinfikujte žulj alkoholom ili antibakterijskom maramicom. Zatim isto uradite sa vrhom igle ili nožića. Probušite malu rupu na žulju i nežno istisnite tečnost iz njega. Nikako ne skidajte kožu sa celog žulja, jer ćete stvoriti bolno mesto koje je osetljivo na trenje. Tretiran žulj možete još namazati antibiotskom kremom i preko toga zalepiti flaster.

Razderotine – Očistite ranu čistom vodom i sapunom uz pomoć meke krpe ili gaze. Uklonite sve nečistoće sa rane. Zatim isperite dobro sapun sa rane. Nanestite antibiotsku kremu, mast ili prah. Pokrite ranu čistom gazom i flasterom. Mogu se upotrebiti i komercijalni gotovi proizvodi kao što je hanzaplast i slično.

Opekotine – Opečeno mesto na telu odmah uronite u hladnu vodu. Ako je nemoguće, na opeklinu staviti krpu ili gazu natopljenu hladnom vodom. Hladite povređeno mesto dok bol ne popusti. U kompletu prve pomoći dobro je imati i gel za opekotine kojim ćete pokriti ranu, a zatim previti čistom gazom koju ne treba jako stegnuti. Od prirodnih preparata za opekotine, dobro se pokazala aloja vera (umesto gela za opekotine iz listova aloja vere istisnuti prirodnu želatinastu materiju i namazati ranu).

UJEDI INSEKATA I ŽIVOTINJA

Pčele i ose - Ako je žaoka posle uboda ostala u koži, izvadite je odmah. Stavite na ubodeno mesto hladnu oblogu protiv bola i otekline, najčešće je samo to dovoljno. Ako je osoba izrazito alergična na ubode pčela i reaguje otežanim disanjem, stezanjem u prsima, oticanjem grla i vrtoglavicom, obično se daje injekcija adrenalina (kupuje se uz lekarski recept!). Treba se što pre obratiti lekaru, a od velike pomoći mogu biti antihistaminici u obliku spreja ili praha, koji se ubrizgavaju u nos, smanjuju alergijske reakcije i olakšavaju disanje. Ovakav anti-alergijski sprej ili prah se može kupiti u svakoj apoteci i košta od 8 do 12 evra.

Krpelji - Na našim prostorima, ukoliko su zaraženi, krpelji prenose izazivače lajsmske bolesti, humane erlihioze i virusnog krpelnog meningoencefalitisa. Za ovo je veća verovatnoća ako ih ne primetite na vreme i dopustite da vam dugo budu pod kožom. Ako često boravite u prirodi, nije na odmet pregledati se i dva puta dnevno. Ako uočite krpelja, uzmite pincetu, obuhvatite mu celo telo, pazeći da mu glava ne ostane u vašoj koži i izvucite ga ravno i lagano po njegovoj dužini. Zabluda je da ga treba uvrtnuti suprotno smeru kazaljki na satu, nije vas napao šraf već krpelj. Operite čistom vodom mesto uboda, ako primetite osip ili crvenilo, obratite se lekaru radi prevencije bolesti.

Zmije - Kao što je svima poznato u našim krajevima postoje dve otrovnice, a to su poskok i šarka. Otrovnost poskoka može biti smrtonosna ako je ujed u predelu glave ili nekog velikog krvnog suda. Šarka je nešto manje otrovna ili tačnije, pri ujed u izbacuje manju količinu otrova.

U slučaju da je ugriz na ruku ili nogu, odmah treba podvezati ekstremitet da bi se usporio protok otrova kroz telo. Osoba treba da miruje i time smanji broj otkucaja srca, odnosno uspori cirkulaciju. Što pre kroz ranice ujeda treba napraviti uzdužne rezove duge do centimetra i duboke oko 0,5 cm, pa iscediti tečnost. Na ovaj način može se ukloniti i do polovina ubrizganog otrova. Od ključne je važnosti da ujedena osoba što pre dobije lekarsku pomoć.

Imajte na umu da zmije ne napadaju ljude, te da se ujedi dešavaju u situacijama kada su ova bića iznenađena i doslovce saterana u ćošak (ako stanete na zmiyu ili stavite ruku na nju). Svaka zmiya će radije da šmugne, nego da

stane na crtu stvorenju koje je 500 puta veće od nje. Najbolja zaštita od ujeda zmije jesu duge pantalone, čvrste cipele, blagovremena najava prisustva (zmije će osetiti vibracije vaših koraka i nestaće pre nego što je vidite), te razumevanje njihovog načina života.

Zmije su najaktivnije od aprila do oktobra (kada su temperature iznad 20 stepeni), a tokom dana do 11, odnosno, nakon 17 sati (najtopliji deo dana provode u senovitim skrovištima). Pazite kuda hodate i gde stavljate ruke, a kada prolazite ispod niskih grana, pomerite ih štapom, kako bi se na vreme sklonile zmije koje su krenule u pohod na ptičja gnezda. Prilikom susreta sa zmijom odstupite nekoliko koraka i dajte joj priliku da šmugne. Ni slučajno ne ubijajte ova bića, jer su one važna karika u prirodi i zakonom su zaštićene.

Sisari - Vrlo je mala verovatnoća da će vas napasti neki sisar na našim planinama. Oni izbegavaju susret sa čovekom, a kada su predatori u pitanju nema ih mnogo, jer su nažalost neki i istrebljeni. Češći su manji predatori poput lisice i kojota, koji načelno ne predstavljaju opasnost. Međutim, ako lisica pokuša da vas ujede, umesto da pobegne od vas, tu nešto nije u redu! Postoji mogućnost da ima besnilo i tada treba izbeći svaki kontakt sa njom.

Načelno, rane nastale od ujeda sisara su podložne infekciji. Takvu ranu isprati vodom i sapunom, namazati sa antibakterijskom kremom, previti je i obavezno se obratiti lekaru radi provere zaraze od besnila. Besnilo je jedna od najtežih i podmuklijih bolesti koju prenose sisari. Pored već ozloglašanih lisica, česti prenosioci besnila su psi, mačke i slepi miševi. Dovoljno brzo je vakcinisati se protiv besnila u roku od 72 sata.

STOMAČNE TEGOBE

Dijareja - Davati osobi sa tegobama dosta tečnosti da bi se izbegla dehidracija. U slučaju teže dijareje u vodu dodati tablete elektrolita. Kod ishrane birati lako svarljivu hranu kao što su zobene pahuljice, pirinač, izbegavati masti, mlečne proizvode i kofein. Ako ni nakon 24 sata nije sve pod kontrolom, potražiti pomoć lekara.

Povraćanje - Pacijent treba da uzima što više tečnosti i da se odmara. Ako se problem nastavi posle 24 sata, potražiti pomoć lekara. Povraćanje u kombinaciji sa dijarejom (posebno ako je uzrokovano trovanjem hranom) može da bude izuzetno opasno, jer osoba može da dehidrira.

PROBLEMI SA ZUBIMA

Zubobolja - Ispirajte usta rastvorom pripremljenim od pola kašičice soli u čaši vode, više puta na dan. Za ispiranje usta ne koristite alkohol. U slučaju otoka, staviti hladan oblog na obraz i uzeti lek protiv bolova po potrebi. Ako je zub i dalje boli i postoji osetljivost na hladno-toplo, treba prekinuti sve aktivnosti i obratiti se zubaru.

UTICAJ OKOLINE

Ekstremni vremenski uslovi mogu uticati na svakoga od nas, a nekada se simptomi manifestuju u oblicima koji mogu biti opasni po zdravlje, pa i život. Uticaj okoline na naša stanja može se sprečiti odgovarajućom opremom i znanjem, ali ako do poremećaja već dođe, evo nekoliko saveta kako da prepoznate i rešite problem.

SNEŽNO SLEPILO

Prepoznavanje: Javlja se crvenilo, oči suze i osoba ima subjektivan osećaj grebanja u očima ▶

PRVA POMOĆ

pri treptanju ili pomicanju oka. To su sve znaci da je rožnjača u oku oštećena od sunca.

Pomoć: Ne dopustite da povređeni trlja oči, jer to dodatno može oštetiti rožnjače. Dati lek za bolove po potrebi, stavite hladne obloge na oči. Koristiti tamne naočare ili biti u tamnom okruženju, dok se vid ne normalizuje (obično oko 18 sati).

HIPOTERMIJA

Prepoznavanje: Osoba se žali osećaj hladnoće i drhtavice. Kod uznapredovale hipotermije, osoba se tetura, priča nerazumno i mrmlja.

Pomoć: Pola posla će da obave suva i topla odeća, te zaštićen prostor kao što je vreća za spavanje u šatoru. Ako nemate šator, zaštitite vreću šatorskim krilom, plastikom, poput velikih vreća za smeće i sličnih materijala. Promrzloj osobi

dajete tečnost i jednostavne šećere poput slatkiša, zaslađene tople čokolade za brzo stvaranje telesne toplote. Za teže slučajeve, zapaliti vatru, pripremiti podlogu, preko nje staviti vreću, zatim u još jednu vreću umotati osobu i dati joj termofor sa vrućom vodom umotan u komad odeće (ili improvizovanu plastičnu bocu sa vrućom vodom i pokriti još jednom vrećom ili obaviti plastičnom folijom).

VISINSKA BOLEST

Prepoznavanje: Glavobolja, mučnina, umor, gubitak apetita, nesanica... Javlja se na velikim nadmorskim visinama pri brzom usponu pri kome telo ne uspe da se prilagodi uslovima koji vladaju na toj visini.

Pomoć: U slučaju blagih simptoma, osoba obavezno treba da prestane sa usponom, te da

uzima puno tečnosti i da radi lagane vežbe disanja.

U slučaju teže visinske bolesti, kada dođe do gubitka koordinacije pokreta pri hodanju i pri disanju u stanju mirovanja dođe do plitkog disanja (kratak dah), potreban je brzi silazak na nižu nadmorsku visinu, uzimanje tečnosti, lekova protiv glavobolje i, ako je potrebno - kiseonika.

PROMRZLINE

Prepoznavanje: Hladna, bleđa i kruta koža znaci su da je tkivo promrzlo, najčešće su to ruke ili noge.

Pomoć: Osobu odvesti u toplu prostoriju i u sud sipati toplu vodu, ali ne prevruću (oko 35 stepeni) i držati promrzli deo dok koža ne povraća prirodnu boju (obično oko 30 do 45 minuta). Održavati vodu toplom za to vreme. Nikad ne izlagati ozleđeni deo tela visokoj temperaturi. U slučaju većih promrzlina, ne gubiti vreme već odmah otići lekaru.

OPEKOTINE OD SUNCA

Prepoznavanje: Svi smo po nekad izgoreli na suncu, te ovo nije potrebno posebno opisivati.

Pomoć: Rashadite osobi kožu hladnom vodom,

a posle toga namažite kremom. Treba da uzima dosta tečnosti i da se dalje ne izlaže direktnom suncu. Ako se pojave plikovi, obratiti se lekaru.

TOPLOTNI UDAR I ISCRPLJENOST

Prepoznavanje: Umor, žeđ, iscrpljenost, vrtoglavica, teško znojenje mogu biti znaci da organizam ima povećanu telesnu temperaturu.

Pomoć: Osobi omogućiti odmor na senovitom mestu, dosta tečnosti, neki blago zašećereni napitak ili sportski napitak sa dodatkom elektrolita. Osobu po potrebi prskati hladnom vodom i stavljati hladne obloge. ■

NASTAVITI IZLET U PRIRODI ILI GA PREKINUTI?

PROBLEM: HIPOTERMIJA

Nastaviti izlet: Osoba je uspela da se zagreje i oseća se dobro

Potražiti pomoć: Puls se usporio, osoba je prestala da drhti, konfuzna je ili nesvesna

PROBLEM: PROMRZLINE

Nastaviti izlet: Promrzlo tkivo se ugrejalo i izgleda normalno

Potražiti pomoć: Pojavili su se plikovi na koži ili je tkivo potamnelo

PROBLEM: TOPLOTNI UDAR

Nastaviti izlet: Osoba je uspela da se rashladi i oseća se dobro

Potražiti pomoć: Osoba ima crvenu i vruću kožu, konfuzna je

PROBLEM: DIJAREJA

Nastaviti izlet: Osoba je rešila problem u roku od 24 sata

Potražiti pomoć: Dijareja se ne smiruje ni posle 24 sata

PROBLEM: RANE

Nastaviti izlet: Rana je čista, propisno previjena i ne zahteva šivenje

Potražiti pomoć: Rana je velika i zahteva šivanje. Rana je duboka, nalazi se na licu ili vratu.

PROBLEM: OPEKOTINE

Nastaviti izlet: Bol je podnošljiv i nisu se javili plikovi

Potražiti pomoć: Bol je intezivan, javili su se veći plikovi. Lice je opečeno...

Ovde je sve *super!*

Zašto bi neko išao u *Vajoming*? Ako želite avanturu, susret sa divljinom, adrenalinski šok dok bežite pred toradom - onda je ovo je idealno mesto za vas...

Tamo gde Velika ravnica dodiruje Stenovite planine, gde je visoravan ispresecana planinskim vencima a tragovi čoveka stari 13.000 godina, gde je ženama prvi put u svetu dato pravo glasa i gde ne smete slikati zečeve od januara do aprila (osim ako nemate specijalnu dozvolu) – nalazi se Vajoming. Iako nije toliko popularan deo Amerike, kao na primer Las Vegas, svakako je atraktivan pre svega zbog prirodnih lepota i neobičnih geoloških pojava. Teton, Old Faithful ili Devils Tower možda su najpoznatiji, ali razglednice Vajominga krasi još mnogi nestvarni prizori. Najzad, ovde, u Yellowstoneu spava i skriveni „zmaj“ - sudija koji će odlučivati o opstanku ljudske civilizacije.

PRIRODA, PLANINE, GEOLOGIJA

Planine su u svakom pogledu najinteresantniji oblici reljafa, a Legend Rock je mesto od posebnog istorijskog značaja sa petroglifima - stenama oslikanim, prema nekim procenama čak pre 10.000 godina. Vraćaju vas u prošlost ali i svedoče o (ne)stalnosti predašnjih kultura. Većina ovih umetničkih spomenika ostavljenih pokolenjima od strane nepoznatih počinioaca u prilično su dobrom stanju iako su usled erozije i, naravno, ljudskog faktora vremenom doživela izvesna oštećenja.

Planinski venac Teton nalazi se u nacionalnom parku Grand Teton i idealno je mesto za kamping. Planinaski masiv Teton (deo lanca Stenovitih planina), pored parka Yellowstone glavna je atrakcija u Vajomingu. Najviši vrhovi nalaze se na Grand Tetonu (4.200 m). Neopisiva lepota prirode i mogućnosti rekreacije svake godine privlače sve veći broj posetilaca, a posebno je popularno planinsko odmaralište Jackson Hole.

Najstariji nacionalni park na svetu, Yellowstone, osnovan je 1872. godine i samo je naizgled „mirno mesto za odmor“. Reke i jezera pokrivaju pet odsto površine parka a brojni su i slapovi od kojih

Levo: Pogled na planinski venac Teton - izlazak sunca pogled sa Snake River; Gore: Old Faithful - zalazak sunca

..... je najviši 94 metra. „Šepurenju“ grizlija, društvo prave i mrki medved, sivi vuk, los, bizon, muflon, kojot... Upravo ovde nalazi se jedna od najvećih svetskih okamenjenih šuma. I danas se mogu prepoznati stabla platana, oraha, hrasta, drena i magnolije...

Yellowstone se prostire na području tri američke savezne države: Montana, Ajdaho i najvećim delom sa 96% u Vajomingu. Među brojnim geotermalnim karakteristikama posebno je značajan po gejzirima, a ovde se nalazi najveći na svetu - Old Faithful. Topli izvori, bazeni vrelog mulja, mlazovi sumporne vode koji izlaze iz prirodnih dimnjaka - fumarola, pa zatim planinski vrhovi, kanjoni i, naravno, supervulkan... Ukratko, jedno geološki bogato mesto koje privlači ▶

Beli čovek ovu vulkansku kreaciju zove „Devils Tower“, a crveni „Medvedi brlog“. Koji naziv vam se više dopada?

Doroti i Toto, zaboravite Kansas! Žurka je u Vajomingu

naučnike iz celog sveta. Zanimljiva je i simbolična činjenica da je danas najjača vojna sila na svetu - SAD, smeštena upravo na najvećoj prirodnoj bombi čija bi eksplozija lišila života najmanje jednu milijardu ljudi, značajno redukovala biljni i životinjski svet i vratila čovečanstvo na civilizacijski nivo mnogo godina unazad. Ako je za utehu,

Borbeni ples Teton (Lakota) Indijanaca: Uzeli ste nam zemlju, pobili bizone, ljude oterali u rezervate... Mnogo sam besan! I prestani da me slikaš!

katastrofe ovakvog tipa deo su istorije naše planete i sasvim su normalna pojava.

SUPER PRIČA O SUPERVULKANIMA

Supervulkan u Yellowstoneu nema otvoreno grotlo i izdignutu vidljivu kupolu, već se nalazi ispod površine zemlje. Otkriven je tek šezdesetih godina prošlog veka snimanjem zracima infracrvenog spektra iz satelita. Njegov ogroman krater ispunjen magmom veličine je Tokija.

Supervulkani se razlikuju od običnih vulkana. Usijana magma ne može da izađe napolje pošto je potpuno zatvorena duboko pod zemljom. Vremenom, ona se gomila u ogromnim količinama, topi okolno stenje, širi se i pod pritiskom nadima prema površini zemljine kore. Kada pritisak magme postane toliko jak, ona „izleće“ napolje probijajući ispred sebe ogromne slojeve poluras-topljenog stenja i zemlje.

Ako je verovati geolozima i vulkanolozima supervulkanske erupcije se događaju u svetu približno svakih 50 000 godina. Poslednja takva erupcija desila se pre oko 74.000 godina. Zemlja je tada šest godina bila u mraku, nakon čega je usledila „vulkanska zima“. Nestale su brojne biljne i životinjske vrste.

Erupcija u Yellowstoneu dešava se na otprilike svakih 600.000 godina, a od poslednje je prošlo 640.000. Dakle, u iščekivanju smo jedne...

UHVATI TORNADO ZA REP

Kao adrenalinski sport u Vajomingu može poslužiti i „jurenje tornada“. Za jugoistočne ravnice Vajominga karakteristične su oluje koje su najčešće krajem proleća i početkom leta – te bi cik sezone ovog sve popularnijeg avanturističkog poduhvata zvanog „jurenje tornada“ bio od aprila do juna.

Tornadi su u Vajomingu uglavnom manjeg intenziteta i kratkog trajanja, ali dovoljni da

KAKO DO TAMO?

Direktna linija iz Jugoistočne Evrope za glavni grad države Vajoming - Cheyenne ne postoji, pa ćete morati da letite prvo do New Yorka u SAD ili Toronta u Kanadi. Najjeftinija karta do New Yorka košta oko 700 evra, pod uslovom da krenete - odmah! Do Cheyennea lete američke low cost kompanije, pa spremite tričavih 300 dolara.

posluže kao adrenalinski sport u trci „priđi mi što bliže i uhvati ga za rep“. Agencije masovno promovišu ovaj „sport“ predvođen ekspertima iz meteorologije i fizike a u cenu je uračunat i kurs iz „tornadologije“. Naravno, i pored zagarantovane najbolje moguće opreme za prognozu, detektovanje i snimanje – osiguranje se preporučuje, te je najbolje da ga pribavite pre nego li se upustite u ovu avanturu.

A kako pronaći najbolju agenciju? Vrlo jednostavno – brz kombi i Šumeher za volanom bili bi najbolji adut u konkurenciji sa ostalima... i naravno, što više učesnika dovedete dobijete i popuste, kao uostalom u svakoj „normalnoj“ agenciji. Mada, preporuka su uvek manje grupe zbog veće brzine u kretanju što je u ovom poduhvatu od velikog značaja.

NAJČUDNIJA TURISTIČKA ATRAKCIJA

Baford u državi Vajoming, grad koji je do nedavno imao samo jednog stanovnika i važi za najmanji grad u Sjedinjenim Američkim Državama - prodat je na aukciji za 900.000 dolara dvojici vijećničkih biznismena.

Grad ima oko četiri hektara zemljišta na kome se nalaze jedna trosobna kuća, pumpa, prodavnica i zgrada nekadašnje škole. Hm, iako se ne čini nekom investicijom, grad se nalazi na oko 2.500 metara nadmorske visine i iz njega se pruža spektakularan pogleda na Stenovite planine što povećava broj posetilaca tokom godine. ■

Hrana i piće

Ovde možete pojesti specijalitete američke kuhinje... Koja je zapravo mešavina evropskih kuhinja... Začinjena ukusima američkih domorodaca...

Ruku na srce, vajominški specijaliteti vas neć oboriti s nogu, jer se od Atlantika do Pacifika jede jedna te ista hrana. Ono na šta danas pomislimo kada spomenemo „američku kuhinju“ pre svega je brza hrana: hamburgeri, pomfrit, pečena piletina, hot-dog, salata od krompira, uštipci, pita od jabuka te tradicionalna jela koja se jedu za određene prilike poput punjene čurke, slatkog krompira i umaka od brusnica. Ukratko, sve ono što su sa sobom doneli doseljenici iz Evrope...

Tradicija Evrope i lokalne namirnice dosegnule su punu lepotu kombinacijom s indijanskim umećem pripreme hrane koja je jednostavna, ali hranjiva. Cornish pasties (mesne pite), različite vrste hleba, kolača, palačinki i pita, pas-trmke i morske ribe, variva, ukiseljeno povrće.

„Kuhinja Stenovitih planina“ sadrži specijalitete od jagnjetine i pas-trmke. U tradicionalnoj kuhinji najzastupljeniji su specijaliteti od mesa divljači - bufala, losa i fazana. Ponuda raznih vrsta riba, dopremljenih iz drugih država, veoma je zastupljena po restoranima. To su uglavnom morske ribe i školjke iz Kalifornije, pa ako ste posebno ludi za ovim delcijama, budite spremni da isučete novčanik, jer „uvozne“ namirnice nisu jeftine.

Za kratkotrajne predahe turista, poslovnih ljudi i prolaznika značajna je ponuda brze hrane - paste, pice, pljeskavice (burgera), viršli (hot-doga) i pomfrita. Uticaj mnogih inostranih kuhinja je velik, tradicionalni ukusi nastoje da se prilagode i pomešaju sa novim tendencijama u gastronomiji.

UKRATKO: Skoknite u trafiku brze hrane i sve što možete da kupite tu - možete i u bilo kom restoranu u Vajomingu. Ukoliko želite da okusite bafala ili losa u finom restoranu, budite spremni da to i platite. By the way, najskuplji hamburger košta 70 dolara, pa vi vidite ... Milijana Tomić, geograf

Hamburger i krompiriči kao kod Pere na čošku

NOVINARNICA
.net